

ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ



AKADEHMIA

A faint, diagonal watermark or embossed text "AKADEHMIA" is visible on the left side of the book cover, extending from the bottom left towards the center.

BYZANTINI

A faint, diagonal watermark or embossed text "BYZANTINI" is visible on the right side of the book cover, extending from the top right towards the center.



АКАДЕМИИ

НАУК



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

7

II ΕΚΚΛΗΣΙΑ  
ΤΟΥ ΥΨΗΛΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ

ΚΑΙ

ΤΗΣ ΚΑΥΣΙΩΝΗΣ

ΥΠΟ

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΓΧΕΣΤΡΙΑ  
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

---

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α΄.

---

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ  
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «Η ΚΕΡΚΥΡΑ»

1890.

THE UNIVERSITY OF  
TORONTO LIBRARY

THE UNIVERSITY OF  
TORONTO LIBRARY



UNIVERSITY OF  
TORONTO LIBRARY

UNIVERSITY OF  
TORONTO LIBRARY

ΜΕΤ

**Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ  
ΤΟΥ ΥΨΗΛΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ**

ΚΑΙ

**ΤΗΣ ΚΑΣΣΙΩΝΗΣ**

ΥΠΟ

**ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ**

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΜΑΓΧΕΣΤΡΙΑ  
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

---

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α΄.

---

ΕΝ ΚΕΚΥΡΑ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ «Η ΚΕΚΥΡΑ»

1890.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ  
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΝ  
ΕΝ  
ΑΘΗΝΑΙΣ



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ  
ΑΘΗΝΑΙΩΝ  
1910



---

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ  
ΤΟΥ ΥΨΗΛΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ  
ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΣΣΙΩΠΗΣ.

Παρά τῇ ὑψιτενεί σειρᾷ τῶν Ἀκροκεραυ-  
νίων ὀρέων καὶ τῷ διατέμνοντι τὴν Κέρκυ-  
ραν ἀπὸ τῆς Ἠπείρου πορθμῷ. πρὸς βορ-  
ρᾶν τῆς ἀειθαλοῦς νήσον, ἐγείρεται ὄρος ὑ-  
ψηλὸν καὶ γεγυμνωμένον, οὗ ἡ κορυφή εἰς  
εὐρὴν ἀπολήγουσα κῶνον, φέρει ὑπερηφάνως  
λιθοσύνθετον τοῦ Σωτῆρος οἶκον, τὴν ἐν Θα-  
βωρίῳ μεταμόρφωσιν παριστῶντα. Ἀπὸ τῆς  
ἀκρότητας ταύτης, τρισχιλίους περίπου πό-  
δας ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (α)  
ἀφισταμένης, ἐπὶ ἑξαήμερον κατ' ἐνιαυτὸν  
χρόνον, οἱ εὐλαβεῖς Κερκυραῖοι κατοπτέου-  
σι γηθοσύνης τὰς καλλονὰς τῆς Ἠπείρου  
καὶ τὰς δονουμένας ἠλιακὰς ἀγρὰς ἐπὶ  
τῆς θαλάσσης, τὴν ἐν Θεσπρωτίᾳ Δωδώ-  
νην καὶ τὸ πλησίον ἀποκελιθωμένον πα-  
ρὰ τοῖς ὀθωμανοῖς πλοῖον, πατροφίας καὶ ἑ-  
ρὰς ἀναμνησκόμενοι παραδόσεις. Ἀγεμί-  
ζοντες εἰς τὴν Θεσπρωτίαν ἀναμνησκον-  
ται τὸ λαμπρὸν πρὸς τὸν Δία Κερκυραϊ-  
κὸν δῶρον, ἐξ οὗ καὶ ἡ Κερκυραία ἐπεκλήθη  
μάστιξ, ὅπερ κατὰ Στράβωνα οὕτως ἐχει.  
«Ὅτι ἡ παροιμία τὸ ἐν Δωδώνῃ χαλκεῖον ἐν-

(α) 2979 πόδας.

τεῦθεν ὠνομάσθη χαλκείον ἦν ἐν τῷ ἱερῷ, ἔ-  
χον ὑπερκείμενον ἀνδριάντα, κρατοῦντα μά-  
στιγα χαλκῆν ἀνάθημα Κορκυραίων ἡ δὲ  
μάστιξ ἦν τριπλή, ἀλυσιδωτῆ, ἀπηρητημένους  
ἔχουσα ἐξ αὐτῆς ἀστραγάλους, οἱ πλήττον-  
τες τὸ χαλκείον συνεχῶς ὁπότε αἰωροῖντο ὑ-  
πὸ τῶν ἀνέμων, μακροὺς ἤχους ἀπειρογάζον-  
το, ἕως ὁ μετρῶν τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς  
τοῦ ἤχου μέχρι τέλους καὶ ἐπὶ τετρα-  
κόσια παρῆλθοι ὅθεν καὶ ἡ παροιμία ἐ-  
λέχθη ἡ Κορκυραίων μάστιξ» (α). Ἀτενί-  
ζοντες δὲ εἰς τὸ ἀπολελιθωμένον πλοῖον οὐ  
μόνον τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσεύς ἀναπολοῦ-  
σιν ἀλλὰ καὶ νεωτέραν παράδοσιν ἐνθυμούν-  
ται καθ' ἣν εὐλαβῆς Ἡγούμενος Μονῆς Ἰε-  
ρᾶς καὶ ἀρχαίας διὰ θαύματος ἐκλείσθη.  
Κατὰ τὴν παράδοσιν ταύτην τὸ ἀπολελι-  
θωμένον πλοῖον, ἢ μᾶλλον ἢ πλοιομορφος  
μικρὰ νῆσος ἦν πειρατικὸν πλοῖον, ἀναπε-  
πταμένοις ἰστίοις πρὸς τὴν Ἰερὰν τῆς Πα-  
λαιοκαστριτίσσης Μονῆν ἐπιπλέον. Σεβά-  
σμιος δὲ τις ἡγούμενος αὐτῆς πρὸς τὸ πλοῖον  
ἐμβλέψας καὶ τὴν ἱερόσυλον αὐτοῦ πρόθε-  
σιν κατανοήσας, μετὰ ἐναρέτου ἀταραξίας  
εἶπεν. « Ἐὰν ἔρχεσαι γιὰ καλὸ, καλῶς νῆρ-  
θης, εἰ δὲ μὴ αὐτοῦ νὰ μαρμαρώσης». Ἡ  
δέησις, κατὰ τὴν παράδοσιν, εἰσηκούσθη τὸ

(α) Στράβων Βιβλ. VII Fragmenta 2-13).

πλοῖον ἀπελιθώθη καὶ ἡ Μοιή τῆς Ἱεροσολίας καὶ βεβηλώσεως τῶν βαρβάρων τῆς Τύριδος πειρατῶν ἀπιλλάγη.

Ὁ ἐπὶ τοῦ ὄρους τούτου Ναὸς τοῦ Παντοκράτορος ἢ τοῦ Σωτῆρος ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄρος προσηγορεύθη εἶναι ὁ Παρθενῶν τῆς Κερκύρας, ἢ Ἀκρόπολις τῆς εὐλαβείας εἰκοσι καὶ τριῶν κωμῶν, μὴ φέρουσα μὲν τὸ ἄγαλμα τῆς Πολιούχου, κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Φειδίου, ἀλλ' εἰκόνα ἱερᾶν, τὴν ἔνσαρκον τοῦ Θεοῦ σοφίαν παριστᾶσαν, καὶ διὰ θείων ἀκτίνων πρὸς τοὺς ἀπλοῦς ποιμένας οὐρανόθεν τὸ πρῶτον ὑποδειχθεῖσαν.

Περιγράψαντες ἄλλοτε τὴν Ἐπισκοπικὴν περιοδείαν, ἣν ὁ Ἱεράρχης Κερκύρας, κατ' ἐπισκοπικὸν καθῆκον ἐποίησεν, ἐγράψαμεν τὰ ἐπόμενα. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ κόμη αὕτη (Μιχαλακάδες) ἀναφέρεται καὶ ἐν τινὶ Συμβολαίῳ, οὗ ἔχει μὲν ἀντίγραφον ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀξιεπαίνως προσκείμενος Γυμνασιάρχης Ἰωάννης Ῥωμανὸς. Ἰστορεῖ δὲ τοῦτο, ἢ μᾶλλον ἀναγράφει πῶς καὶ ὑπὸ ποιῶν κωμῶν ἀνηρέθη καὶ ἐπρωικίσθη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ὑψηλοῦ Παντοκράτορος, ἢ αὖσα σήμερον τὸ μέγα καὶ πάγκοινον τῆς νήσου προσκύνημα. Ἐν αὐτῷ, διαρκούντι ἀπὸ τῆς πρώτης ἄχρι τῆς ἑκτης Αὐγούστου, βλέπει τις τῷ ὄντι τὸ ἀρχαῖον τοῦ προσκυρεῖν ἔθος καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν τῶν Κερκυραίων εὐλάβειαν.

βειαν. Διότι οἱ μὲν τῶν Χριστιανῶν γυμνόποδες καὶ ἀσάνδαλοι εἰς προσκύνησιν ἀπέρχονται, ἄλλοι δὲ τὰς χεῖρας ὀπισθεν δεδεμένας ἔχοντες, ἕτεροι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐκ βασιλικοῦ φυτοῦ σκευή κατάφρυτα βαστάζοντες, καὶ ἕτεροι τὸ ἀπὸ τοῦ πηλῶνος ἄχρι τοῦ εἰκονοστασίου διάστημα ἐπὶ τῶν γονάτων διανύοντες. Οὐδ' ἀποσιωπητέαν κρίνομεν τὴν παράδοσιν, ἣν εὐλαβεῖς τῆς ἐξοχῆς Χριστιανοὶ περὶ τοῦ γαοῦ διηροῦνται. Κατὰ ταύτην μικρὰ τις εἰκὼν τοῦ Παντοκράτορος, ἥτις νῦν λέγεται ὀπισθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης ἐκτισμένη, εὐρέθη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἔνθα σήμερον ἡ ἐκκλησία ἀνίδρυσται. Οἱ εὐρόντες ταύτην ἐξ ὀπτασίας ἔμαθον ὅτι, ἐκεῖ ἔνθα εὐρέθη αὕτη, ἔδει ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ νὰ οἰκοδομηθῇ Ἐκκλησία, ὃ δὲ ἱερεὺς ὁ τὴν πρώτην λειτουργίαν τελήσας ν' ἀποθάνῃ. Οἱ Χριστιανοὶ, μαθόντες ταῦτα, ἔσπευσαν μὲν νὰ οἰκοδομήσωσι τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἐν τῇ ὑπωρείᾳ καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους· πλὴν εἰς μᾶτην διότι ἡ εἰκὼν αὐτῆς εὐρέθη ἐν τῇ προτέρᾳ χώρᾳ. Νοήσαντες τότε τὸ θεῖον βούλημα καὶ ἐκ πολλῶν κωμῶν (23 διλ. εἶναι δὲ τὸ χωρίον τῆς Ὁμαλῆς καὶ Ἐπίσκεψης καὶ Σχυράδων, Περίθεια, Σινειῆς, Στρινίλας, Λαύκης, Σπαρτίλας, Μιχαλακάδες, Θεοδίδων Σωκράκι, Ζυγοῦ, Ροδίτες, Κληματία, Βαλακειὸ, Περαιτικιάδων, Κυπριάδων, Ἄγω-

δοῖλοι, Προμαχίδι, Νηφές, Βαρεία, Ξαυ-  
ράδων, Δευκοράκοι, ἐτηρήσαμεν τὰς λέξεις  
τοῦ Συμβολαίου) συνελθόντες ἠκοδόμησαν  
(πρὸ τοῦ 1344) τὴν ἄχρι τοῦδε σωζομένην  
Ἐκκλησίαν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· ἱερεὺς δέ τις γέ-  
ρων, οἰκειοφελῶς τὴν πρώτην λειτουργίαν τε-  
λέσας, αὐθιμερὸν τὸ πνεῦμα τῷ Κυρίῳ πα-  
ρέδωκεν. Ἡ παράδοσις αὕτη ἐξηγεῖ ἄριστα  
πῶς τρεῖς καὶ εἴκοσι κῶμαι, δυσκόλως πρὸς  
ἀλλήλας συμφωνοῦσαι, συνέθεντο νὰ οἰκοδο-  
μήσωσι τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην, καὶ πῶς αὐ-  
τὴ ἐκπαλαί κοινῆς εὐλαβείας κατέστη Τέμε-  
τος (α). Καὶ κατωτέρω. «Ἐνοχάσας μικρὸν  
(ὁ Ἀρχιεπίσκοπος) ἐπεσκέφθη περὶ τὴν 11  
π. μ. τὰς ἔξω τῆς Πεταλίας Ἐκκλησίας, τὸν  
κυρίως Στρηγίαν, οὕτως ὀνομασθέντα ἐκ  
τῶν πολλῶν στρηγαρίων, ἧτοι σκληρῶν καὶ  
δυνατῶν λίθων, καὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ἧ κατ'  
ἀρχαῖον καὶ ἀνεγνωρισμένον δικαίωμα οἱ  
Στρηγίλιῶται φυλάττουσι τοῦ Ὑψηλοῦ Παν-  
τοκράτορος τὰ βαρύτερα κειμήλια, παρὰ τῶν  
ἐπιτρόπων μετὰ τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορ-  
φώσεως παραλαμβάνοντες. Θύραι, εἰκόνες  
καὶ Ἀπόστολοι εἰ ἀργυρῶν χιτώνων κεκα-  
λυμμένοι, Θυμιατήρια, Κωρονίδες καὶ ἄλλα,  
τὰ πάντα ἀργυρὰ, ἔνια δὲ καὶ κεχρυσωμένα,  
μαρτυροῦσι τὴν μεγάλην τῶν Κερκυραίων

(α) ὄρα «Φωνή» γύλλον 1104.

εὐλάβειαν πρὸς τὸν μεταμορφωθέντα Σωτή-  
ρα, ὅστις ἐξελάσας τοῦ ὄρους τὸν Κάσιον  
Δία, τὸν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Κερκυραίων τι-  
μώμενον, ἔπηξεν ἐν μὲν τῇ ὑπερφερεῖ κορυ-  
φῇ τὸν πάνσοπον αὐτοῦ Ναόν, ἐν δὲ τῇ ὑ-  
πωρεῖα ἐν Κασσιόπῃ τὸν τῆς Παναχράντου  
αὐτοῦ Μητροῦς, ἧτις καὶ τὸν ἀδίκως τυφλω-  
θέντα Στέφανον ὑπερφυῶς καὶ ὑπερ κατά-  
ληψιν ὠμμάτωσεν» (α).

Ταῦτα ἀκοῆ παραλαβόντες καὶ καταχω-  
ρίσαντες εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν Περιουσίαν,  
ἐμάθομεν κατόπιν ὅτι καὶ ἐγγράφα περι-  
τῶν μαρτυροῦντα ἐσώζοντο παρὰ τῷ Κύριῳ  
Γεωργίῳ Χοντρογιάννῃ, παρ' ᾧ καὶ οὐδόλως  
ὠκνήσαμεν νὰ μεταδώμεν πρὸς ζήτησιν αὐ-  
τῶν. Ὁ Κύριος Χοντρογιάννης ἐκ κόρης  
Σωκρακίου φερούσης οὐκ ἀπιθάνως τὸ ὄνο-  
μα τοῦτο διὰ τὴν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἢ ἔσω  
τοῦ Κορακίου ὄρους οἰκοδομὴν αὐτῆς, χρη-  
ματίσας πληρεξούσιος Κερκύρας ἐν τῇ Β'  
τῶν Ἑλλήνων Ἐθνικῇ Συνελεύσει, καὶ δια-  
κριθεὶς ὡς δήμαρχος Ἐπιζεφυρίων, μέχρι  
τῆς Ἐπιζεφυρίου ὑπάρξεως τοῦ Δήμου τού-  
του, ὑπεδέξατο καὶ ἐξέτισεν ἡμᾶς λίαν εὐ-  
γενῶς, παραδοὺς πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ ἂ διε-  
τήρει ἐγγράφα. Ταῦτα ἔχοντα οὐχὶ μικρὰν  
ἀξίαν ὡς πρὸς τὴν ἀναφερομένην παραδο-

---

(α) ὄρα «Φωνή» φύλλ. 1108.

σιν, είναι δύο α.) Σημειώσεις ἐν χυδαῖζούτῃ φράσει γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἱερέως Σπυρίδωτος Χοντρογιάννη ἐν ἔτει 1821 καὶ σωζομένη ἐν τῷ πίνακι ἢ Ἀλφαβητικῷ καταλόγῳ τῶν πράξεων τοῦ Συμβολαιογράφου Νικολάου Κοντρογιάννη ἢ Χοντρογιάννη ἐν ᾧ καὶ περὶ ἄλλων Ἐκκλησιῶν σημειώσεις οὐκ ἐλίγαι εὔρηται, καὶ β.) Δήλωσις Πρωτοπαπάδων, καὶ Ἱερέων καὶ ἄλλων τινῶν γενομένη ἐν ἔτει 1689, μαῖου 15, καὶ καταχωρηθεῖσα εἰς τὰς πράξεις τοῦ Συμβολαιογράφου Ζαφειρίου Προβατιᾶ, ἐν ἣ περιλαμβάνεται καὶ δήλωσις μικρὰ τοῦ ζωγράφου Ἰωάννου Τζήλιου, μαρτυροῦσα τὸ ἔτος τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Παντοκράτορος. Ἡ σημείωσις τοῦ Ἱερέως Χοντρογιάννη ἦν συνοψίζομεν, παραλείποντες τὰ περιττὰ καὶ μεταβάλλοντες τὸ ὄψος, ἔχει οὕτως.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ὑψηλοῦ Παντοκράτορος ἡ κειμένη ἐπὶ τοῦ ὄρους Σωτηρίου, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐπαρχία ὄρους ἐπεκλήθη, κατὰ τὴν ἀκοῇ ληφθεῖσαν παράδοσιν παρὰ γηραιῶν προβεβηκότων τῆς κώμης Σωκρακίου οἰκοδομήθη ἐξ αἰτίας τοιαύτης, Πλούσιός τις κάτοικος τῆς κώμης ταύτης Σελλάρης παρωνυμούμενος, κεκτημένος ποίμνια, ποιμένας τούτων εἶχε δύο ἐκ τῆς Ἠλείου Βλάχου, ποιμαίνοντας καὶ διανυκτερεύοντας ἐν τῇ θέσει Καλτσώνια, ἧς ἀπέναντι κεῖται τὸ βου-

νὸν τοῦ Παντοκράτορος. Οἱ ξένοι οὗτοι ἐ-  
βλεπον καθ' ἐκάστην νύκτα τὸν οὐρανὸν ἀ-  
νοιγόμενον καὶ φῶς ἐξ αὐτοῦ καταβαῖνον καὶ  
μένον ἐπὶ τῆς κορυφῆς δι' ὅλης τῆς νυκτός,  
ἄχρις οὗ ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα, ὅτε ἐγένετο ἀ-  
φαντον. Βλέποντες τοῦτο καθ' ἐκάστην νύ-  
κτα ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐν ὥρᾳ βροχῆς καὶ ἀ-  
ρίμων, καὶ ἐν βαρυτάτῳ χειμῶνι ἐνόησαν ὅτι  
οὐχὶ ἀνθρώπινον ἀλλὰ θεῖον τὸ φῶς τοῦτο  
ὑπερχεν. Ὅθεν καὶ προσελθόντες πρὸς τὸν  
Κύριον αὐτῶν Σελλάρη ἀνήγγειλαν τὸ συμ-  
βαῖνον. Ὁ Σελλάρης οὗτος, οὗ ἡ οἰκογένεια  
ἐσώζετο ἐν τῇ κόμῃ Σωκρακίου ἄχρι τοῦ ἔ-  
τους 1690, παραλαβὼν τοὺς ποιμένας καὶ  
ἄλλους πιστοὺς ἀνθρώπους, καὶ οὓς καθ' ὁ-  
δὸν συνήντησε, μετέβη ἐν τῇ θέσει Καλτσώ-  
να κατὰ τὴν ὑποδειχθεῖσαν τῆς ἐμφανίσεως  
τοῦ φωτὸς ὥραν, ἵνα καὶ αὐτὸς ἴδῃ τὸ γινώ-  
μενον. Ὅτε δὲ ἐπέστη ἡ ὥρα, τὸ φῶς ἐμφα-  
νισθὲν διηύγησε τὸ βουνόν, Ἐπειδὴ δὲ τότε  
οὐπω ἦσαν ἐν χρήσει τὰ πυροβόλα ὄπλα ἀλ-  
λὰ δόρατα καὶ βέλη καὶ ξίφη, ὁ Σελλάρης,  
πρὸς σημεῖον τοῦ διαναγασμένου βουνοῦ, ἔ-  
πηξεν ἐν τῇ γῆ δόρυ, καὶ ἐλθὼν πολλάκις,  
εἶδε τὸ αὐτὸ φῶς ὡσαύτως ἐμφανιζόμενον.  
Νοήσας δὲ διὰ τοῦ σημείου, ὃ ἔσχησε, τὸ βου-  
νόν, ἀνῆλθεν ἐν καιρῷ ἡμέρας μετὰ τῶν  
ποιμένων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπὶ τὸ βουνόν ἐφ'  
οὗ κεῖται τὴν ἡ' Ἐκκλησίᾳ τοῦ Παντοκράτο-



ρος, καὶ ἐκεῖ εὗρε πλάκα λιθίνην φέρουσαν ἐγκεχαραγμένην ἄνευ χρωμάτων τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ γράμματα λέγοντα οὕτως. « Ἐδῶ ὅπου εὐρέθηκα νὰ ἤθελε γενῆ Ἐκκλησία τῆς μεταμορφώσεως, καὶ εἰς μίαν ἡμέραν νὰ γένῃ καὶ νὰ λειτουργηθῆ, καὶ ὁ Ἱερεὺς ὅπου νὰ λειτουργήσῃ θέλει ἔλθῃ πρὸς ἐμένα καὶ θέλει τοῦ εἶναι συγχωρημέναις ἡ ἁμαρτίαις του. »

Μετὰ τὴν εὕρεσιν τῆς εἰκόνης συναθροισθέντες οἱ κάτοικοι δέκα κωμῶν τῆς Ἐπαρχίας Ὁρους ἐκόμισαν ὁ μὲν πέτρας, ὁ δὲ ἄσβεστον, ἕτερος ὕδωρ καὶ ἄλλοι κεράμους, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ οἰκοδόμησαν τὴν ἐκκλησίαν, μικρὰν ὡς εἶναι σήμερον ἢ μικρὰ αὐτῆς κόγχῃ, ἐν ἣ ἔβρηται ἐκτισμένη ἡ εὐρεθείσα σепτή εἰκὼν. Οἱ κάτοικοι νομίσαντες μάλιστα ὅτι, διὰ τε τὸ ὕψος τοῦ βουνοῦ καὶ τοὺς ἐνσηπτοντας χειμῶνας, οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀνέρχηται καὶ ἐκκλησιάσῃται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, τὴν Ἱερὰν εἰκόνα κατεβίβασαν καὶ ἔστησαν ἐν τῇ ἀναβάσει τοῦ βουνοῦ, ἐν θεοεικαλουμένη Κερασιά. Ἄλλ' ἡ εἰκὼν φεῖγοντα ἀοράτως ἐτίθετο εἰς ἡν ἀπ' ἀρχῆς εὐρέθη χώραν. Οὕτω δὲ ἠναγκάσθησαν νὰ οἰκοδομήσωσιν ἐκεῖ τὴν Ἐκκλησίαν.

Οἰκοδομηθείσης οὕτω τῆς Ἐκκλησίας, ἐπειδὴ οὐδεὶς τῶν ἐκεῖ ἐδρισκομένων ἱερέων, διὰ τὸν φόβον τοῦ θανάτου, προσήρχετο

πρὸς τέλεσιν τῆς πρώτης λειτουργίας. ἱερεὺς τις ἐκ τῆς κώμης Ὀμαλῆς, τὸ γένος Μουσοξύδης, ἐκ τῶν σωζομένων ἔτι ἐν τῇ πόλει Κορυφῶν ἀρχόντων, προθύμως τὴν πρώτην μυσταγωγίαν ἐτέλεσε, καὶ πρὸς Κύριον ἐκδημήσας, ἐτάφη ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ἣ οὐδεὶς ἕτερος ἐτέθη, εἰ μὴ ἔξω ταύτης τρεῖς κακοῦργοι, ὡς ἀναντίρρητος μαρτυρία θέλει τοῦτο ἐπιβεβαιώσῃ.

Ἡ μικρὰ δὲ ἐκείνη Ἐκκλησία διὰ τῆς προσφορᾶς καὶ τῶν ἀναθημάτων τῶν κατοικῶν τῆς τε πόλεως καὶ τῶν κωμῶν, οἵτινες ἄχρι τῆς σήμερον διὰ τὰ τελεσθέντα πολλὰ θαύματα ἀθρόοι εὐλαβῶς προσέρχονται, ἀπὸ μικρᾶς βαθμηδὸν εὐρεῖα ἀποδομήθη, οἷα καὶ σήμερον φαίνεται. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τε τὸ μέγεθος τοῦ τόπου καὶ τοὺς ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ἐνοκλήπτοντας κεραινοὺς εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ πέριξ κελλῖα, ἅτινα μάλιστα καὶ κατασφύουσι, οὐδόλως τὴν Ἐκκλησίαν ζημιοῦντες, οὐδεὶς μοναχὸς ἠδυνήθη ποτὲ ἐκεῖνὰ κατοικήσῃ, οἱ χριστιανοὶ φοβούμενοι μήποτε ἡ σεβασμία εἰκὼν ἀρπαγῇ, ἐνέκλεισαν ἐν τῇ Κόγχῃ ἐκείνῃ τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, παρὰ τῇ νῦν μεγάλῃ Κόγχῃ τοῦ Ἁγίου Βήματος, ἐν δεξιᾷ τοῦ Εἰκονοσασίου τοῦ Παντοκράτορος ἧς κάτωθεν ὑπάρχει μάλιστα ὀπή, ἐξ ἧς χυρὸς λαμβανόμενος ἰατρεὺς πᾶσαν ἀσθένειαν ἐνέκλεισαν δέ, ὡς εἴρηται, ἐκεῖ τὴν

σεβασμίαν εικόνα οὐ μόνον διὰ τὸν φόβον τῆς  
ἐρωπαγῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ Θεῖον ἴσως βούλη-  
μα, ἵνα μὴ οἱ μεγάλως ἁμαρτάνοντες σήμε-  
ρον χριστιανοὶ ἀναξίως αὐτὴν ἀσπαζόμενοι  
πειράζωσιν.

Ἐξ ἀκοῆς ἔμαθον προσέτι ὅτι τρεῖς κα-  
κοῦργοι, δηλαδή, φονεῖς καὶ κλέπται, διε-  
νοήθησάν ποτε νὰ ἐκδιώσωσι τὸν ἐκεῖ μετα-  
βαίνοντα καὶ λειτουργοῦντα ἱερέα ἵνα μεταδῶ  
αὐτοῖς τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Κλέψαν-  
τες δὲ πρότερον χορὸν δυστυχοῦς τινος ἤλ-  
θον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εὐρόντες τὸν ἱε-  
ρέα λειτουργοῦντα μετὰ μόνου τοῦ οἰκείου  
βοηθοῦ (ἐποτακτικοῦ, γραμματικοῦ) ἐφάνε-  
ρωσαν τὴν ἀνόσιον γνώμην ζητοῦντες νὰ με-  
ταλάβωσιν. Ὁ ἱερεὺς μὴ δυνάμενος νὰ ἀρη-  
θῇ τὸ αἰτούμενον, διότι θὰ ἐφόνευσεν αὐτὸν, εἰς  
τὸν Κύριον τὴν ἐλπίδα ἀναθέμενος, ἠτοιμά-  
ζετο νὰ παράσχη αὐτοῖς τὰ μυστήρια. Οἱ δὲ  
λησταὶ ἐν τούτοις ἐτοιμάσαντες τὸν χορὸν ὁ  
μὲν ἐκ τούτων ἴσατο ψῆφων αὐτῶν οἱ δὲ ἔτεροι  
δύο παρεφύλαττον τὸν ἱερέα. Ὅτε δὲ ἐπέξη ὁ  
χρόνος τῆς μεταλήψεως καὶ οὗτοι προσήλθον  
ἵνα κοινωήσωσι, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην γε-  
ραυτὸς πεσὼν, ἔκαυσεν αὐτοὺς μόνους οὐ-  
δαμῶς τὸν λειτουργοῦντα ἱερέα ἐνοχλήσας.  
Δοξάσας δὲ τὸν Θεὸν ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τῇ ἀπαλ-  
λαγῇ ταύτῃ, μετὰ τὴν λειτουργίαν αὐτὸς καὶ ὁ  
ἐποτακτικὸς αὐτοῦ, κορεσθέντες ἐκ τοῦ χοροῦ,

ἀνήγγειλαν τοῖς περιοίκοις τὸ γεγονός, οἵτινες ἐλθόντες ἔθαψαν αὐτοὺς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, ἀπελθόντας εἰς ἡν ἐπόθησαν ἀπώλειαν κατὰ τὰς πονηρὰς αὐτῶν πράξεις. Τῶν ληστῶν τούτων τὰ ὄσπ' ὡς καὶ τοῦ πρώτου λειτουργήσαντος ἱερέως εἶδον ἐγὼ αὐτοὺς, παῖς ἔτι ὢν, ὡς ἔλεται.

Ὁ πατήρ μου Ματθαῖος Κομπογιάννης, χορηματίας ἐπίτροπος κατὰ τὰ ἔτη 1769—1771, ἐκ τῶν προσφορῶν τῶν χριστιανῶν κατεσκεύασε τὸ καὶ νῦν ὑπάρχον ἐκ μαρμαρέου Καταπέτασμα, ἐπιγράψας εἰς τὸ ὑπέρθυρον τῆς μεσαιᾶς θύρας τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ἴνα δὲ ξερεῶς τὰ θεμέλια αὐτοῦ τεθῶσιν, οἱ ἐργάται ἀνασχάσαντες εἰς βάθος τὸ ἔδαφος εὗρον τὸν τάφον τοῦ ἱερέως, καὶ ἐν αὐτῷ τὰ ὄσπ' αὐτοῦ, λευκὰ ὡς ἡ χιών, ἕτινα καὶ αὐτοὶ ἐκεῖ ἐναπέθεντο. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ὠκοδόμησαν καὶ τὸ νῦν σωζόμενον τεῖχος, καὶ ἀνασχάσαντες πλησίον τοῦ πυλῶτος εὗρον καὶ τῶν κακούργων τὰ ὄσπ'. Οὕτω δὲ ἐβεβαιώθη ἡ ἀλήθεια τοῦ κατὰ παράδοσιν σωθέντος τούτου γεγονότος, καὶ τοι τὰ περὶ τούτου ἔγγραφα ἀπωλέσθησαν.

Πλὴν τοῦ τῶν ληστῶν γεγονότος ὁ Ἱερεὺς Χοιτογιάννης καὶ ἕτερον ἀναφέρει παρεμφερὲς τῷ θαύματι τῶν πέντε ἄρτων τοῦ Σωτήρος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Λέγων ὅτι τὰ ἀργυρὰ καὶ χρυσοῦ ἀναθήματα τοῦ Παντοκράτο-

ρος τηροῦνται ἐν τῇ κόμῃ Στρινήλα, ὡς ἐν μέσῳ τῶν ἔχουσῶν δικαίωμα κωμῶν κειμένη, ἀφιγγεῖται ὅτι γυνήτις ἐκ τῆς οἰκογενείας Μουσοξύδου ἀφέρωσεν ἐτήσιον ἐδαφονόμιον οἴτου μουτζούρια 24, ἵνα ἐκ μὲν τῶν 12 κατασκευάζωνται σπερνὰ (ἐσπερινὰ κόλυβα), ἐκ δὲ τῶν ἄλλων 12, ἄρτος πρὸς τροφήν τῶν προσκυνητῶν, καὶ ὅτι ὁ ἐκ τοῦ οἴτου ἐκείνης γινόμενος ἄρτος ἔτρεφε δαφυλῶς τοὺς τε προσκυνητάς καὶ τοὺς κατοίκους τῆς κόμης Στρινήλα, ἐν πάσῃ τῇ ἑξαήμερῳ ἑορτῇ μηδὲ ὅλως ἐκλείπων.

Τὰ γράμματα, ὃ ἐστὶ τὰ ἔγγραφα τῆς Ἐκκλησίας, λέγει, ὅτι ἀπώλοντο διὰ τὰ ἰ σ κ λ α β ι α ἰ ς καὶ τ α ἰ ς ἐ ρ η μ ι α ἰ ς, αἵτινες ἐπὶ λθον, καὶ διότι ἐξ ἀμελείας ἐγκατελείφθησαν τοῖς κατὰ καιρὸν ἐπιτρόποις (Κουμέσιοι), μόνον Κωδίκων τινῶν; δηλαδή κτηματικῶν καταλόγων, διασωθέντων ἐν ταῖς Πράξεσι Συμβολαιογράφων τινῶν, οὗς αὐτὸς οὐδὲ ὅλως κατεῖχεν. Ἐνεθιμείτο ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τοὺς Κώδικας τούτους δέκα μόνον κῶμαι, καὶ ἐκ τούτων γενεαὶ τινες μόνον, ἐκέκτηντο δικαίωμα ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἀποκλειομένων πάντοτε τῶν ἐποίκων καὶ τῶν ἐκ τῶν κωμῶν τούτων λαμβανόντων γυναικας. Αἱ δὲ κῶμαι αἱ κεκτημένα ἰδιοκτησίας δικαίωμα ἦσαν αἱ ἑξῆς. Συριαῖς, Περίθεια, Λαῦκι, Στρινήλα, Ἐπίσκεψι, Ὀ-

μαλή, Σγουράδες, Σπαρτήλα, Ζιγὸ, Σωκράκι, συριστώσαι πᾶσαι τὴν ἐπαρχίαν Ὀρους, ἢ κατὰ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ μίαν **Παντιέραν**, τὴν τοῦ Ὀρους. Σημειοῖ ὁμως τὴν γενομένην ἐν ἔτει 1761 καταγραφὴν (inventario) ἐν ταῖς πράξεσι τοῦ Συμβολαιογράφου Νικολάου Κοντρογιάννη τὴν περιλαμβάνουσαν ὅλα φύλλα τοῦ Βιβλίου 33, καὶ ἐπιλέγει ὅτι ἐκ τῆς κόμης Σωκράκι δύο μόνον γενεαὶ, ἡ τοῦ Χοντρογιάννη καὶ ἡ τοῦ Μάντηλα, εἶχον ἀνεγνωρισμένον δικαίωμα. Τελευταῖων δὲ κακίζει Χριστόδουλον τινα Πογδάνον καὶ δύο ἑτέρους ὡς γενομένους αἰτίους τῆς ἀπωλείας τοῦ ψυχικοῦ, δηλαδή, τοῦ ἀφιερώματος τοῦ οἴτου, ἐξ οὗ τοποῦτον ἀδαπάνητος ἄρτος κατ' ἔτος κατασκευάζετο, προτρέπει τοὺς ἔχοντας δικαίωμα νὰ μὴ ἀνεχθῶσι ποτέ, ἵνα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Παντοκράτορος κηρυχθῆ **Μονή αὐθεντικὴ** καὶ καταστραφῆ, ὡς ἡ Ὑψηλὴ Θεότητος. Βεβαιοῖ ὅτι αἱ οἰκίαι καὶ αἱ περιουσίαι τῶν γενομένων Κυβερνητῶν, καὶ εἰς οἰκίας χρήσεις, τὰ ἱερὰ ἀναθήματα χρησαμένων, παντελῶς ἠρημώθησαν ἐνεκεν τῆς ἱεροσυλίας ταύτης, καὶ ὅτι ἀδίκως ὁ **μπαρμπας** αὐτοῦ Νικολέττος ὁ Νοδάρος, κακὴν ἐκτίησατο φήμην ὡς πωλήσας ἀργυρῶν τῆς Ἐκκλησίας **Κανδήλαν**, ἢν Κώστας τις ἐκ κόμης Ἐπιοκέψεως, παρ' αὐτοῦ ἀνευ ἐγγράφου

λαβών, ἐνοσφίσατο. Τοιαῦτα ἐν Κεφαλαίῳ ἀναγράφει ὁ ἀλλοεὶδὸς Ἱερεὺς Χοιτρογιάννης, φιλοτιμηθεὶς ἀξιεπαίνως μόνος αὐτὸς νὰ διασώσῃ εὐλαβῶς τὰς ἐξ ἀκοῆς παραδόσεις περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεγάλου τῆς Κερκύρας προσκυνήματος, καὶ τῶν μετ' αὐτὴν θαυμαστῶν γεγονότων. Νῦν δὲ μεταβαίνομεν καὶ εἰς τὴν περίληψιν τοῦ ἐτέρου ἐγγράφου, οὐχὶ ἀπεικότα περὶ τοῦ χρόνου τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ ἀναφέροντος.

Τὸ ἐγγράφον τοῦτο, πρᾶξις οὕσα τοῦ ἔτους 1689 ἀναφέρει ὅτι τέσσαρες ἱερεῖς, ὁ Πρωτοπαπᾶς Ἰάκωβος Τρύφωνας, ὁ Παπᾶ Ματθαῖος Θόδοτος ἐκ κώμης Σπαρτίλα, ὁ Ἱερομόναχος Νεόφυτος Κούστας ἐκ Ζυγοῦ, ὁ Παπᾶ Γεωργιάκης Κεφαλλονίτης, καὶ ὁ λαϊκὸς Καποβάσος Κεφαλονίτης, προσελθόντες (πρὸς συμβολαιογράφον βεβαίως) προσήνεγκον ἡμίφυλλον χάρτον, κατὰ τὰ τρία τέταρτα γεγραμμένον, ὅπερ ἀπετέλει τὸν Κώδικα τοῦ μεγάλου Σωτήρος Χριστοῦ Παντοκράτορος, ἐπονομαζομένου Ἡ ν τ ῖ ρ ο ς, ἵνα ὁ Συμβολαιογράφος ν ο μ ῖ κ ῖ ἄ σ η καὶ ἀναγράψῃ εἰς τὸ Πρωτόκολλον αὐτοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀποδείξῃ τῆς ιδιοκτησίας αὐτῆς. Ὁ Κώδιξ οὗτος προσαχθεὶς τῷ Συμβολαιογράφῳ ἐνώπιον τῶν μαρτύρων Θεοδώρου Μηδέη καὶ Ἐκτορος Τοηλιμπάρη, διαλημβάνει τὰ ἐπόμενα.

α.) Ὅτι ὁ πάνσεπτος Ναὸς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεγάλου Παντοκράτορος, ἐπονομαζομένου τοῦ Ἦν τ ἰ ρ ο υ, ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων καὶ ἀνοικοδομήθη συνδρομῇ καὶ βοηθείᾳ καὶ δαπάνῃ τῶν ἀδελφῶν καὶ κτητόρων τῶν κωμῶν Συριῶν, Περιθείας, Λαυκίου, Στρηνήλα, Σπαρτήλα, Ὀμαλῆς, Σγουράδων, Ζυγοῦ καὶ Σωκρακίου.

β.) Ὅτι αἱ κῶμαι αὗται μόναι, ἀποκλεισμένων τῶν ξένων τῶν ἐν αὐτοῖς κατοικούντων, ἔχουσιν ἀδελφότητος καὶ πατρωνείας δικαίωμα, τοῦ Ναοῦ οἰκοδομηθέντος εἰς βοήθειαν τῶν προσκυνητῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐπὶ τῶν Κυβερνητῶν Παπᾶ κύρ. Ἀνδρέου Μπάνου, Μάρκου Χειριδάρη, Θεοφίλου Τσιώλη, Ἀνδρέου Καλορετσίνου καὶ Θεοδώρου Θεοδότου.

γ.) Ὅτι ὁ ἀγιογράφος Ἰωάννης Τζήλιος ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Παντοκράτορος τὴν παλαιὰν ἐπιγραφὴν ἀπαράλλακτον, ἔχουσαν ὧδε.

Ἐπὶ ἔτους ΞΩΝΕ — βρίου ζ'.

Καὶ δ.) Ὅτι τὸ ἀντίγραφον τοῦτο, τὸ περιλαμβάνον πάντα ταῦτα, ἐξήχθη ἐκ τῶν Πράξεων τοῦ Συμβολαιογράφου Ζαφείρη Προβατᾶ τῇ 4 Αὐγούστου 1831 ἐντολῇ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἰωάννου Κασσιμάτη.

Ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε ἐκτεθέντων συνάγον-



ται τὰ ἐπόμενα α.) "Οτι ὁ Ναὸς τοῦ Παντοκράτορος ἐγκοδομήθη πρὸ τοῦ ἔτους 1344 κατὰ τὸ Συμβόλαιον, ὅπερ ἔχει ὁ δικαίως ὑπὸ τοῦ Γρηγοροβίου ἐπαινούμενος Γυμνασιάρχης Ἰωάννης Ῥωμανός, τὸ ὑποτιθέμενον τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Ναοῦ, ὡς διαλαμβάνον περὶ ἀφιερώματος εἰς αὐτόν. β.) "Οτι αἱ οἰκοδομήσσαι τὸν Ναὸν κῶμαι ἦσαν 23, ὧν τινες σήμερον οὐδόλως σώζονται γ.) "Οτι κατὰ τὴν ἱστορικὴν παράδοσιν τοῦ Ἱερέως Χουτρογιάννη, δικαίωμα ἐπὶ τοῦ Ναοῦ εἶχον μόνον κῶμαι δέκα, καὶ τούτων οὐχὶ πάντες οἱ κάτοικοι ἀλλὰ μόνον γενεαὶ τινες, ἀποκλειομένων τῶν ἐν αὐταῖς κατοικοῦντων ξένων, ἢ δι' ἐπιγαμίας πρὸς τοὺς ἐγχωρίους συναπτομένων, δ.) "Οτι κατὰ τὸν Κώδικα τὸν καταχωρισθέντα εἰς τὰς Πράξεις τοῦ Συμβολαιογράφου Προβατᾶ, δικαίωμα ἰδιοκτησίας ἔχουσι μόνον ἐννέα κῶμαι, τῶν ξένων ὡσαύτως ἀποκλειομένων, καὶ ὅτι ὁ Ναὸς ἐγκοδομήθη ἐν ἔτει ΖΩΝΕ'. ἦτοι ἐν ἔτει 1347, ἀριθμὸς τοῦ Σωτηρίου ἔτους, μένων μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν 5508 τοῦ ἔτους τῆς κοσμογονίας, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ ΖΩΝΕ (7855) ἔστι, τρία ἔτη μετὰ τὴν χρονολογίαν τοῦ πρώτου Συμβολαίου, καὶ ε.) "Οτι τὰ τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ Παντοκράτορος ἱστοροῦντα ἔγγραφα ἀπώλοντο διὰ τ α ἰ ς σ κ λ α β ι α ἰ ς καὶ ε ρ η μ ι α ἰ ς, αἵτινες μετὰ τὴν οἰκοδο-

μὴν τοῦ ναοῦ ἐπικολούθησαν, καὶ τὴν ἀμέλειαν τῶν κατὰ καιροῦς Κυβερνητῶν.

Ἐνταῦθα παρατηρητέον ὅτι μικρά τις ἀταξία ὑπάρχει. Διότι ἐν μὲν τῷ Συμβολαιογραφικῷ Κώδικι ἀναφέρονται ἑννέα κῶμαι, ἀποκλειομένης τῆς κώμης Ἐπισκέψεως, ἐν δὲ τῇ ἀφηγήσει τοῦ ἱερέως Χοντρογιάννη, μεταγεγεστέρα οὕση, ἀναγράφονται δέκα, δηλαδή, πρὸς ταῖς ἑννέα τοῦ Κώδικος καὶ ἡ Ἐπίσκεψις, ἣτις ὡς δικαιομένη σημειοῦται καὶ ἐν τῷ Συμβολαίῳ τοῦ 1344. Ἄλλ' ἡ ἀταξία αὕτη ἐξηγείται εὐχερῶς, εἰάν τις λάβῃ ἐπ' ὄψιν, τὸ μὲν, τὸ ἐπικρατήσαν βαθμηδὸν πνεῦμα τοῦ ἀποκλεισμοῦ παντὸς μὴ ἔχοντος δικαίωμα καὶ ὅτι ἔργον τῆς μνήμης ὑπῆρξεν ὁ, τε Κώδιξ καὶ ἡ ἀφήγησις τοῦ ἱερέως Χοντρογιάννη, τὸ δὲ, τὴν τελευταίαν σημειώσιν, ἣτοι τ α ῖ ς σ κ λ α β ι α ῖ ς καὶ ταῖς ἐ ρ η μ ι α ῖ ς, ἄς οὔτος ὡς λόγον τῆς ἀπωλείας τῶν ἐγγράφων προβάλλει.

Παραλείποντες νὰ διαλάβωμεν περὶ τῆς ἀμελείας ἐνίων τῶν Κυβερνητῶν, ἢ τοῦ ἱεροσύλου ροσφισμοῦ τῶν κτημάτων τῆς Ἐκκλησίας τούτης, καθ' οὗ καὶ ὁ μέγας Πρωταπαπᾶς Κερκύρας κατεξανέστη, ἀνώνυμον ἐπιτίμιον ἐκδοῦς, πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν κτημάτων, σημειοῦμεν ὅτι σ κ λ α β ι α ῖ καὶ ἐ ρ η μ ι α ῖ τῷ ὄντι μετὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ ναοῦ σπένδιθησαν. Προβλεθὼν δὲ αὐταὶ οὐ μόνον

ἐξ ἐπιδρομῶν τινῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν δύο μεγάλων πολιορκιῶν αἱ ὑπέσθη ἡ Κέρκυρα, καὶ ἐξ ὧν μόνον τῇ τοῦ Θεοῦ ἀρωγῇ ἀπηλλάγη. Ἡ πρώτη βαρβαρική ἐπίδρομή καὶ πολιορκία συνέβη ἐν ἔτει 1537, ἡ δὲ ἑτέρα ἐν ἔτει 1716. Καὶ τὴν μὲν πρώτην περιέγραψαν διάφοροι, ἐν οἷς καὶ ὁ βαρναλῶν καὶ καρδιαλῶν ἐπὶ τῇ συμφορᾷ τῆς πατρίδος. φιλόπατρις Νικάνδρος ὁ Νούκιος δραματικώτατα τὰ δευρὰ ἐκτραγηδήσας. Περὶ δὲ τῆς δευτέρας, παρὰ τοὺς κοσμικοὺς ἱστορικοὺς, ἔχομεν μαρτυροῦσαν καὶ τὴν λιτανεῖαν τοῦ Ἱεροῦ Δειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος κατὰ τὴν 11 Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους εἰς δῆλωσιν ὅτι διὰ θαύματος ἡ νῆσος τῆς ἀλώσεως ἀπηλλάγη. Ὅτι δὲ μεγάλη φθορὰ καὶ καταστροφὴ ἐκ τῆς πρώτης πολιορκίας ἐγένετο, ἀρκεῖ νὰ παρατεθῶσιν ὧδε ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτῆς ἐκ τοῦ Κερκυραίου Νικάνδρου τοῦ Νουκίου.

Κατὰ τὸν ἱστορικὸν τοῦτον καὶ ἄλλους προσέτι, ὁ Σουλτάνος Σουλεϊμάν, δυσμενῶς πρὸς τοὺς ἐνετοὺς διακείμενος, ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι, διενεμήθη καὶ τὴν ἐκφυγοῦσαν ἀείποτε τῶν τουρκικῶν ὀνύχων Κέρκυραν νὰ κατακτήσει, ἀναλογιζόμενος ὅτι, ταύτην εἰς-ἑαυτὸν ὑποτάττων, κύριος καὶ τῆς Ἰταλίας καθίστατο. Ἐπιστρέφων δὲ ἐκ τῆς δηρώσεως ἄλλων μερῶν καὶ στρατοπεδεύσας ἐν Ἀθῶνι, ἐκ τῶ

στρατοπέδου τούτου ἐξέπεμψε τὸν διαβόητον Χαραϊτινὰν Ἐρυθροπόγωνα ἢ Βαρβαρόσαν ἵνα κυριεύσῃ τὴν Κέρκυραν.

Τῇ 26 ἢ 27 Αὐγούστου ὁ περιλάλητος καταδρομὴς ἐνεφανίθη εἰς τὴν νῆσον μετὰ στρατοῦ καὶ τινων ὀλκιάδων, κομιζουσῶν χιλίους ἵππους καὶ πλείστους πεζοὺς ἵνα πράξῃ ὅσας βλάβας συνήθως ἐπιφέρουσιν ἔθνη βάρβαρα καὶ ἐχθρικά. Προέπεμψε δὲ οὗτος δύο κάτεργα, ἅτινα φθάσαντα εἰς μέρος τι, ἐνθα ὀλίγαι ὑπῆρχον οἰκίαι, ἀντικρου τῆς πόλεως καὶ τοῦ προαλείου, ἐπυροπόλησεν αὐτάς καὶ ἐν τοσοῦτῳ ἅπας ὁ στρατὸς ἀνεφάνη ἐν τῷ στομίῳ τοῦ πορθμοῦ, πρὸς δυσμᾶς τοῦ σκοπέλου τοῦ ὀνομαζομένου Σέρρα, ἀπέχοντος τῆς πόλεως δώδεκα μίλια. Τὴν δὲ ἐπιούσαν ἔφθασε καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ στόλου καὶ ἐπυροπόλησεν ὅσας οἰκίας εἶδε, πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸ χωρίον Ποταμοῦ, δύο μίλια τῆς πόλεως ἀπέχον. Ὁ Μοροζίνης σημειοῖ ὅτι οἱ τῆς νήσου ἀντίστησαν μετὰ ἰσχυροῦ πλήθους Χιμαραίων εἰς τὴν τοῦ Ἐρυθροπόγωνος ἀποβίβασιν, καὶ ὅτι μετὰ θηριώδη ἀγῶνα καὶ ἀμοιβαίας σφαγᾶς κατἤλθον εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἐπέδραμε καὶ ἐλεηλάτησε πᾶσαν τὴν χώραν (α).

(α) Μιχαὴλ Μουστοζύδου Ἱστορικῶν Φιλολογικῶν ἀνακρίκτων Τόμ. α' Σελ. 88.

Ἐποίας δὲ συμφροῶς οἱ βάρβαροι ἔν τε τῇ πολιορκίᾳ καὶ τῇ ἄρσει αὐτῆς προεξένησαν, ταῦτα τραγικώτατα ὁ Νούκιος ἐκτραγηθεῖ. Ἱστορῶν τὴν πολιορκίαν ταύτην λέγει ὅτι ὁ Σουλεϊμὴν ἀπεφάμισε, τὴν μὲν νῆσον διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἐὰν διαφθείρη, τὴν δὲ πόλιν, εἰ δυνατόν, ἐὰν ὑποτάξῃ. Οἱ βάρβαροι, λέγει, διασκορπισθέντες ἐν τῇ πόλει ἐβλαπτον καὶ ἐξεκένον τὰς οἰκίας, τὰς λοιπὰς πυρπολοῦντες ὅσους δὲ συνέλαμβάνον, τοὺς μὲν ἠνδραπόδιζον, πολλοὺς δὲ ἐφόνεον. Διαπεράσαντες οἱ λοιποὶ στρατιῶται τὸν πορθμὸν περιέτρεχον τὰ περὶ τὴν πόλιν χωρία, καὶ διασπαρέντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν νῆσον, ὅσους κατὰ τύχην ἀλήτων σκληρότατα ἐκακοποιοῦν, φορεύοντες, αἰχμαλωτίζοντες, λεηλατοῦντες, ἀπογυμνοῦντες τοὺς νεκροὺς, πυρπολοῦντες, καταστρέφοντες, ἀτιμάζοντες ματωδῶς παρθέτους καὶ γυναῖκας ἐγγάμους, μηδαμῶς λυπούμενοι παῖδας καὶ μερῶν, κατασφάζοντες ἀπανθρώπως γέροντας καὶ γυναικας, μολύνοντες τοὺς ναοὺς, καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας παντὸς εἶδους ζῶα εἰσάγοντες, ἀναμιγνύοντες τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ αἵματος τῶν ἀλόγων ζῶων, καὶ πράττοντες πᾶν ὅ,τι βάρβαρος χεὶρ συνειθίζει ἐὰν διαφράττη. Ὁ Σουλτάνος, διατάξας τὸν Χοϊρατίνην καὶ τὸν Λουτοῦφον ἐὰν ἄρσῃ τὴν πολιορκίαν, προσέταξε ἐὰν διαφ-

πάσῃσι καὶ ἐμπρήσῃσι πάντα, καὶ νὰ προ-  
ξενήσῃσιν οἰανδήποτε ἰδύναντο φθορᾶν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα εἶναι χρεῖα νὰ παρεμβάλω-  
μεν κατὰ λέξιν αὐτοῦ τοῦ φιλοπάτριδος Νου-  
κίου τὴν ὀδυνηρὰν περιγραφὴν τῶν γενομέ-  
νων μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας. « Ἐλ-  
θόντος, λέγει, τοῦ προστάγματος ἤρξαντο  
τὰ λάφυρα ἐς τὰς ναῦς ἐμβιβάζειν οἱ βίβ-  
ραροι, τοὺς δ' αἰχμαλώτους ἐς τὸ ἀντιπέραν  
Ἕπειρου διαπερᾶν. Ὅσα μὲν οὖν τίμια τῶν  
λαφύρων ἐς τὰς τριήρεις ἐπεσώρευον, ὅσα  
δ' αὖ ἄχθος ἔχοντα καὶ μετακινεῖν οὐκ ἐδύ-  
ναντο, πυρὶ κατεδαπάνων. Ἦν δ' ὄρᾳν γη-  
ραιῶν πλῆθος, πολὺ πεπυκασμένων, ἀγομέ-  
ρων μεθ' ὕβρεων καὶ σκυλμῶν ὡς πρὸς τὰς  
ναῦς, καὶ τοὺς μὲν ὀρθοποδοῦντας καὶ ἐμ-  
βαίνοντας, ταῖς κώπαις παρακαθίζοντες, ἀ-  
πεκλήρουν τοὺς δὲ γῆρα πιεζομένους, ἢ νό-  
σῃ τετραχωμένους καὶ νωθῶς ἐκ τούτου βα-  
σιζοντας, ξίφεσι κατέκοπτον ὁμοίως δὲ καὶ  
τὰς γυναῖκας ἐτίθουν, εὐ γῆρας ἐκδοόμεναι,  
οὐκ ἡλικίαν οἰκτείροντες, οὐ νεότητος φειδό-  
μενοι, οὐ νηπιότητα ἐλεοῦντες, ἀλλ' ἀπαξια-  
πλῶς ἅπαντας ταῖς τριήρεσιν ἀνεβίβαζον,  
εἰς δουλείαν ἀποταμιεύοντες, ἢ ἔργοι μαχαί-  
ρας ἀνηλεῶς κατοργάζοντες. Οὐ μόνον δ' ἐν  
ἀνθρώποις τὸ δεινὸν ἦν, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀλό-  
γοις ζώοις ἐπίσης τὸ κακὸν ἐπέσκηψε. Καὶ  
γὰρ ὅσα μὲν τῶν ζῴων ἐνόμιζον ἐς διατρο-

φῆν ἐξείν, ταῖς γανοῖν ἐρεβίβαζον ὅσα δ' ἐπὶ τοῦ πλήθους λαβεῖν αὐτὸ ἰδύραντο, ξίφεσι κατέκτεινον καὶ τοῖς ἀνθρώποις οὔμασι κατέταπτον. Ἦν δ' ὄρεν ἵππεια τῶν πτωμάτων, ἀνθρώπειά τε καὶ ὄνεια, μελιθὸν κατατετμημένα καὶ ἀναμῖξ κατὰ γῆς καὶ ἐν ταῖς παραθαλαττιδίαις ἀκταῖς κείμενα, καὶ τὰ μὲν οἰδῶντα, τὰ δὲ ὄζοντα, ἄλλα δὲ πελιδοῦντα, τινὰ δὲ νεωστὶ κατεσφαγμένα ἀσπαίροντα ἐφαίνοντο. Πικλάκις δ' αὐτὸ ἐκ τοῦ σόλου, ἐπὶ τοῦ λοιμοῦ καὶ τῆς δυσχερείας καταδεδαπανημένους ἡμιθανεῖς τῇ θαλάττῃ προσέριπτον, ὥς πάντα τὸν αἰγιαλὸν σωματίων ἀνθρώπειων τυχάνειν ἀνάμεστον. Τούτων μὲν οὖν οὕτω πρακτομένων, ἄλλοι τοὺς τηλεβόλους, δι' ὧν τὴν πόλιν εἰσβάλλειν ἔμελλον, ταῖς τριήρεσιν ἐρεβίβαζον. Ἦν δ' οἱ ἀνὰ τὴν γῆσον διασχεδασθέντες ἐς τὸ λεηλατεῖν ἐπαρέστρεψαν βάρβαροι, ἀλάσας τὰς ἐν τῷ ἐμπορείῳ οἰκίσεις οἱ περιλειφθέντες πρὸς κατηράλωσαν. Ὅσα μὲν ἀνθρώπινης χειρὸς ἐτύγχανον ἔργα, ταῦτα κατεδαπάνων καὶ ἐφθειρον (α). Ἀποδεδρόμενος ὁ ἀγαθὸς Κερκυραῖος Νούκιος ἐπὶ τῇ σιμφορᾷ ταύτῃ καὶ ἀναφωνῶν «ὦ πῶς ἀδακοντὶ τὴν μνήμην ἐνέγκω τῇ ἐισοχηψάσῃ σοι σιμφορᾷ, γλυ-

---

(2) Ἱστορικὸν Διατριβαὶ Κ. Ν. Σάθα  
Σελ. 115 κεφ ζ'.

κειά μοι πατρίς! Πῶς δ' αὖ ἐπιλήσιμων ἔσομαι μὴ γραφῇ παραδοῦναι, ἃ οἰκείοις ἐθεασάμην ὀφθαλμοῖς; Εἶθε μὴ ταῦτα ἐωράκειν, οὐ τοσοῦτον ἂν ἠνιάσθην παρ' ἄλλον μαθῶν, θεωρεῖ ταῦτα ὡς ἔργον θείας ὀργῆς, ὡς βλάβην βασιλείου δαίμονος, φθονήσαντος τὴν εὐημερίαν τῶν Κερκυραίων, ἢ κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγχρόνων αὐτῶ, ὡς τιμωρίαν αὐτῇ τοῦ Θεοῦ παραχωρήσει ἐπελθοῦσαν ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτιῶν τῶν κατοίκων».

«Τοιαύτη τις περίστασις τὴν Κερκυραίων ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς κατελήφει πόλιν. Ὅθεν μοι δοκεῖ θεομηρία τὴν νῆσον καταλαβεῖν ἢ ἐπηγοιά τινος βασιλείου δαίμονος, νεμεσίσαντος τὴν οὖσαν τότε τῶν πολιτῶν εὐημερίαν, ἢ, ὡς οἱ καθ' ἡμᾶς φασιν, ἁμαρτιῶν πλήθος τὸ θεῖον παρώξυνε καὶ διὰ παραχωρήσεως τίσιν δικαίαν εἰς σωφροτισμὸν διὰ χειρὸς ἀσεβειότητος ἐπελθεῖν τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἀνθρώποις ἐδικαίωσεν». Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προστεθῇ ὅτι οἱ ἀπαχθέντες αἰχμάλωτοι ἀνήλθον κατὰ μὲν τὸν Νούκιον εἰς δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδας, κατ' ἄλλους δὲ εἰς εἰκοσιτέσσαρας, παρὰ τοὺς φονευθέντας καὶ ἀποθανόντας ἐκ πείνης καὶ ἄλλων, αἰ ἔ ρ η μ ί α ι καὶ αἰ σ κ λ α θ ι α ἰ, ἃς ἀφηγεῖται ὁ Ἱερεὺς Χοντρογιάννης, εἶναι ἀληθέςτατοι.

Ἄλλ' ἢ Κέρκυρα παρὰ τὴν πολιορκίαν



ταύτην καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς δεινὰ καὶ ἐτέρα ὑ-  
πέστη, τὴν τοῦ 1716. Κατὰ ταύτην ὁ Σουλ-  
τάνος Ἀχμέτ ἐξέπεμψε τὸν Κόσιαν, ἄγοντα  
πολλὰς χιλιάδας πεζῶν καὶ ἰππέων πρὸς κα-  
τάκτησιν τῆς Κερκύρας, θέλων νὰ συναρι-  
θμήσῃ ταῖς ἀπεράντοις αὐτοῦ κτήσεις καὶ  
τὸ μέγα τοῦ Χριστιανισμοῦ προπύργιον τὴν  
Κέρκυραν. Ὁ Ὑψος μετὰ τοῦ Γουβίου ὑπέρ-  
ξεν ὁ τόπος τῆς ἀποβάσεως αὐτῶν. Αὐτόθι  
προσωμοίθησαν τὰ πολεμικὰ ἐχθρικὰ σκά-  
φη, καὶ ἡ ἀποβιβάσθαισα τουρκικὴ στρατιὰ  
ἤρξατο τῶν πολεμικῶν ἔργων, ἐγείρουσα προ-  
χώματα, ἰσθῶσα τηλεβόλα, καὶ τέμνοισα ὁ-  
δοὺς ἐπὶ μεταγωγῇ τῶν εἰς πολιορκίαν καὶ  
ἄλλωσιν τῆς πόλεως ἐπιτηδείων. Ἐντεῦθεν  
ἀναζεύξασα ἐστράπη εἰς τὴν πόλιν, διαρπά-  
ζουσα ζῶα, πυρπολοῦσα οἰκίας καὶ ἀγροὺς  
καὶ κατασφύρουσα πάντα κατὰ τὸ προσφιλές  
τοῖς Τούρκοις τοῦ πολεμεῖν ἔθος. Ἐν τῷ Ὑ-  
ψῳ τέλος ὁ Νικόλαος Βούλγαρος ἡγούμενος  
σώματος Κερκυραίων ὀπλιτῶν παρηνώχλη-  
σεν ἀποχρώντως τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσμαήλ, καὶ  
ἐν τῷ λιμένι τούτῳ οὐκ ἀπιθάνως πολλὰ  
τῶν ἀπίστων σώματα καὶ πλοῖα κατεποντί-  
σθησαν, ἐπελθούσης τῆς θειλάτου συμφο-  
ρᾶς ταῖς ἰκεσίας τοῦ ἀκαταισχύτου τῆς  
Νήσου Προστάτου Σπυροῖδωνος. Τῶν γεγονό-  
των τούτων, περὶ ὧν πολλοὶ διέλαβον, γρά-  
ψαντες περὶ τῆς πολιορκίας τῆς Κερκύρας.

μηημορεύουσι καὶ τῶν κωμῶν τοῦ Ὁρους οἱ κάτοικοι, ἀναφέροιντες τὰ τότε γενόμενα δυστυχήματα. Παραλείποντες τοὺς ἄλλους τῶν ἱστορικῶν ἀναφέρομεν μόνον ἐνταῦθα τὴν περικοπὴν τοῦ Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, προσορμισθέντος ἐν Κερκύρα ἐν ἔτει 1737, ὅτε ἐπανεκάμπτεν ἐξ Ἑνετίας, καὶ ἀκούσαντος παρὰ τῶν κατοίκων τὴν διὰ θαύματος τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος σωτηρίαν τῆς Νήσου. Ταύτης μνείαν οἱ Κερκυραῖοι ἐτήσως κατὰ τὴν δεκάτην πρώτην τοῦ Αὐγούστου ποιοῦμεθα, λιτανεύοντες τοῦ Προστάτου τὸ ἱερώτατον σκῆνωμα, μαρτυροῦσι δὲ καὶ τὰ ψηφίσματα καὶ τὰ ἀναθήματα τῆς τότε δεσποζούσης Ἑνετικῆς Ἀριστοκρατίας. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν τοῦτον τὸ θαῦμα ἔχει ὡς ἔπεται.

«Ὁ καπετὰν πασσᾶς εἰς τοὺς Κορκοῦς μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐβήκειν ἔξω ἀπὸ τὸν στόλον του καὶ ἐπολιόρκει τὸ κάστρον τῆς Κερκύρας· ὁ Ἅγιος Σπυρίδων μὲ θαῦμα του τοὺς ἐφρηγάδεν σεν ἐκεῖθεν μέσης νυκτός· τὸ δὲ ἐξαίσιον θαῦμα τοῦ Ἁγίου οὕτω πως ἔχει. Ὁ εἰς τὴν δουλείαν τῶν Ἑνετῶν καὶ διαφέντευσιν τῆς Κερκύρας γενεράλης, Γερμανός, τοῦνομα Σουλεμποῦ, ἀποφασίσας μετὰ πολλὰ νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τῶν Τούρκων μὲ τὴν παρηγορέαν ἕς τὸ τουφέκι, ἐπρόσταξε τὸ ὅτι τὴν ὥραν ὅπου ἀκούσουν τὸ τόπι νὰ ἔβγουν

ὄλοι ἔξω ἀπὸ τὸ κάστρον· διώρισεν οὖν ἕνα  
πιοτόν του νὰ δώσῃ φωτιὰν εἰς τὸ τόπι εἰς  
τὰς πέντε ὥρας τῆς νυκτός· ἡ γὰρ ἐκεῖνη ἔ-  
μελλε νὰ ἦναι σκοτεινὴ κατὰ τὸ φεγγάρι. Εἰς  
τὰς δύο οὖν ὥρας τῆς νυκτός ἕνας καλόγηρος  
προσελθὼν τῷ διορισθέντι εἰς τὸ τόπι τὸν  
εἶπε νὰ τὸ ῥίψῃ· ἀντεῖπεν ἐκεῖνος διὰ τὴν  
προσταγὴν τοῦ στρατηγοῦ· ὁ ἅγιος ἐξωθήσας  
αὐτὸν ἤρπασεν ἀπὸ τὴν χεῖρά του τὸ ἀναμ-  
μένον καρτοῦτζον καὶ ἔδωκε φωτιὰν εἰς τὸ  
τόπι. Ὁ στρατηγὸς ἐπιστάς καὶ ἐλέγξας τὸν  
ἄνθρωπον ὡς παραβάτην τῆς προσταγῆς  
του, ἀκούσας τὸ τοῦ καλόγηρου, εὐσιώπησε,  
καὶ ὡς τόσον ὅλον τὸ στρατιωτικὸν καθοπλι-  
σθὲν διὰ τὸν ἦχον τοῦ τοπίου ἐξήλθε τοῦ κά-  
στρου ἐν τῇ σκοτίᾳ, κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμέ-  
ρας ἔτι οὔσης προσταγὴν, καὶ μετὰ μικρὸν  
ἀπανιᾶ τοὺς Τούρκους ὁποῦ ἤρχοντο με-  
σκάλας διὰ νὰ κάμουν ἔφοδον κατὰ τοῦ κά-  
στρου. Ἡ βολὴ τῶν τουφεκίων καὶ ἡ παγγο-  
ρέα, διὰ τὸ ἀπροσδόκητον ἐπέγχυσε τοὺς  
Τούρκους καὶ τοὺς ἔβαλεν εἰς ἀταξίαν· ἀλλὰ  
καὶ ἄνεμος σφοδρὸς καὶ ὑετὸς ἐπιγερόμενος  
ἐνταῦτῳ εἰς τὸ πρόσωπόν τους ἠῤῥῆσε τὴν ἀ-  
ταξίαν, καὶ ἐπέφερεν αὐτοῖς καὶ φόβον οὐκ  
ὀλίγον, μὲ τὸ νὰ ἐνόμισαν τὸν στρατὸν τῶν  
χριστιανῶν πολλὰ περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνο  
ὁποῦ ἦγον· πολεμούμενοι λοιπὸν καὶ φονεύο-  
μενοι πλεῖστοι ὅσοι ἕως κοριὰ εἰς τὸ στρα-

τόπεδόν τους ἐγράψησαν εἰς φυγὴν ἀφέντες  
τὰ πάντα, καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν  
τῆς νήσου ὅπου εἶχον ἀποβῆ τῶν νηῶν, ὧν  
καὶ ἐπιβάντες τὰ νῦν ἐντάχει ἔλυσαν ἐκεῖθεν.  
Ἐπανακάμπτων Ἐρετῆθεν τῷ ἔτει 1737,  
ἐξ αἰτίας φουρτούνας σφοδρᾶς κατήτησεν ἡ  
ἄγουσά με ναὺς εἰς τὴν Κέρκυραν τῇ 1ᾷ τοῦ  
Δεκεμβρίου, καὶ εὐρέθην εἰς τὴν ἑορτήν. Πα-  
ρὰ πλείστων ὄσων κατοικητῶν ἤκουσα τρία  
θαύματα φοβερὰ τοῦ Ἁγίου, ὧν τρίτον αὐτὸ  
τὸ κατὰ τῶν Τούρκων διὰ τὴν ἐλευθερίαν  
τῆς Κερκίρας τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τοὺς ἀσ-  
θενεῖς οὐκ ἐμὸν τὸ γράφειν. (α)

Ἐνταῦθα τῆς ἀφηγήσεως γενόμενοι οὐδὲ-  
λως νομιζομεν πάρεργον νὰ παρεμβάλωμεν  
ἔγγραφον, ὅπερ, ἂν καὶ κακῶς γεγραμμένον,  
εἶναι μαρτυρία ἀπαθῆς τῆς κατόπιν τῆς πο-  
λιουκίας ἐπελθοῦσης τιμωρίας τῷ Ἁνδρέᾳ  
Πιζάνη, ἐπιχειρήσαντι κατὰ σκοτίους συμ-  
βουλὰς Λατίνου Θεολόγου τὴν ἀνέγερσιν  
Θυσιαστηρίου ἑτεροδόξου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ  
τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος. Τὸ ἔγγραφον τοῦ-  
το, εὐρισκόμενον ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Ἀρ-  
χείῳ Κερκίρας, ἐν τῷ Βιβλίῳ τοῦ Μεγάλου  
Πρωτοπαλά Σπυρίδωνος Βουλγάρηως, εἶναι

---

(α) Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου  
Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν τῶν εἰς δώ-  
δεκα Βιβλία Η' Θ' καὶ Ι' Σελ. 303.

ἔμμεσος μαρτυρία τῆς τιμωρίας, λίαν ἀξιόπιστος, καθόσον ὁ γράψας εὐμενῶς διέκειτο πρὸς τὸν Ἀρχιναύαρχον Πιζάνην· ἔχει δὲ τὸ ἔγγραφο ὡς ἔπεται.

ΑΨΙΗ'. 1718.

Ἡμέρα ἕνδεκα 11 τοῦ Νοεμβρίου, δευτέρα βράδυ, ὥραις ἕξι τῆς νυκτός, βασιμέναις, εἰς τὸ Παλαιὸν Κάστρον ἄναψαν τρία δεπόζιτα μὲ ποῦλβερη εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ἐκάγησαν διάφορα σπύτια, εἰς τὴν Τζιταδέλλα ὁ δόμος τοῦ Ἁγίου Ἀρσενίου καὶ ἄλλα· καὶ κάτω εἰς τὸ κάστρον πολλότατα ἐξαιρέτως ὅλον τὸ Γκενεραλάτιον ἐκ Φεμελιου· ὁμοίως ἀπέθανον πολλότατοι ἄνθρωποι· ἀλλ' ὁ ἐξαιρετός ἦτον ὁ Ὑψηλότατος Κ.ος Ἄνδρέας Πιζάνης Καπετάνιος Γκενεράλης. Κύριος γὰρ τὸν ἀναπαύσῃ. Ὅμοίως ἔγινε μεγάλη ταραχὴ εἰς τὴν χώρα μὲ ζημίαν διαφόρων, μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου ἔτσάκισθησαν τρεῖς φεριάδαις τὰ γυαλιὰ καὶ τὸ μεγάλο Κανδίλι ὁποῦ εἶχε στείλῃ διὰ εὐλάβειάν του ὁ ἄνωθεν π. Ὑψηλότατος Πιζάνης μὲ τοὺς ἐπιλοίπους ἄρχοντας τῆς ἀρχιάδας, τὸ Κάστρον ὅλον ἐκαταφρακασαρίζῃ ἀπὸ τὴν φωτίαν μὲ πολλὴν ζημίαν τῆς αὐθεντίας. (α)

(α) Ὅρα Βιβλίον τῶν Πολυποικίλων τοῦ Πρωτοπαπᾶ Σπυρίδωνος Βουλγάρου πρῶτον. ἔτος 1715 — 1725.

Καταχωρίσαντες τὸ ἔγγραφον τοῦτο νομίζομεν ἔγκαιρον νὰ σημειώσωμεν τὰ ἐπόμενα. α.) Ὅτι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν ἀνεφλέθησαν καὶ οἱ τρεῖς πυριτιδοθήκαι, ἄναψαν καὶ τὰ τρία δεπόζιτα μὲ πούλβερον τοῦτο δὲ σημειοῖ ὁ γράψας τὸ ἔγγραφον ὡς παράδοξον, διότι ἐὰν ἡ ἀνάφλεξις ἦν τυχαία ἢ ἐκ κεραυνοῦ ἔδει νὰ γίνῃ διαδοχικῶς καὶ οὐχὶ διὰ μιᾶς. β.) Ὅτι κατεστράφη ἐκ θεμελιῶν τὸ Παλάτιον τοῦ Στρατιῶν ἢ Γκενεραλάτου καὶ ἐθανατώθη ὁ Πιζάνης, ὅπερ φαίνεται ὑποδεικνύοντι ἀπροσδόκητον. γ.) Ὅτι συνετρίβησαν αἱ θέλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτὴ ἢ ὑπὸ τοῦ Πιζάνου καὶ τῶν ἀρχόντων ἀφιερωθείσα Καρδέλα, ὅπερ σημαίνει τὴν ἀποδοκιμασίαν τοῦ ἐγχειρήματος τοῦ Πιζάνου, βουληθέντος ἐν τῇ τοῦ Ἁγίου Ναῶ νὰ ἀνδρῶσῃ ἑτερόδοξον θυσιαστήριον. καὶ δ.) Ὅτι ὁ γράψας οὐδαμῶς δυσμενῶς διέκειτο, ἵνα τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα ὑποληφθῶσιν ὡς ἀνακριβῆ.

Ἄλλ' ἐνθάδε ἐγείρεται ἔνστασις ἣν οὐχ ὀσπάρως ἀκούει τις παρὰ τῶν ὁμοθρήσκων τοῦ Πιζάνου. Ὁ Πιζάνης, λέγουσιν, ἰδιαζόντως τιμῶν τὸν Ἁγιον, παρὰ τὸ ἀνάθημα τῆς ἀργυρᾶς λυχνίας, ἠθέλησε καὶ διὰ θυσιαστηρίου ἐν αὐτῇ αὐτοῦ τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ διατηρῶσιν τὴν ἑαυτοῦ ἐχρησισίαν ἡμαρτεν οὕτω

ἵνα διὰ τοιαύτης καταστροφῆς τὸ ζῆν καταλύσῃ, ὡς ἐν τῇ φιλλάδι ἱστορεῖται; Βεβαίως τὸ ζήτημα οὕτω τιθέμενον φαίνεται προσκροῦον πρὸς τὴν θείαν δικαιοσύνην, καθ' ἣν οἱ ἐκ προαιρέσεως ποτηρᾶς ἁμαρτάνοντες, καὶ ἀμετανόητοι μένοντες πολλάκις καὶ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τιμωροῦνται. Ἄλλ' ἡ ἔνστασις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει ἐνταῦθα χώραν. Ὁ Πιζάνης ὑπῆρχε διττικὸς τὸ θρησκειακόν, ἐγίνωσκεν ἐπομένως ὅτι οὐδὲν εἰς τὴν λατρείαν τῶν ὀρθοδόξων. Οἱ ἐν τῷ ναῷ ἱερατεύοντες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ παρεκάλουν αὐτὸν νὰ ἀποστῇ τοῦ ἐργασίματος, ἀλλ' αὐτὸς τῇ κοσμικῇ ἐξουσίᾳ κακῶς χρώμενος ἐπέμενε τῇ ἐκτελέσει τοῦ βουλευματος αὐτοῦ, τοὺς ἀποτρέποντας καὶ ἀντιλέγοντας ἀπειλῶν. Ἐν τῇ ἐπιμονῇ ταύτῃ ἐπιβλήθη ἡ κατ' ὄναρ πρώτη καὶ δευτέρα ρουθραία τοῦ Ἁγίου, ἀλλ' οὗτος ἐπέδρασε μᾶλλον τῇ ὁμοθρησκῷ αὐτοῦ θεολόγῳ ἢ ταῖς παρακλήσεσι τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῇ ἐν ἐνυπνίῳ ἐπιστάσει τοῦ Ἁγίου. Οὕτως ἐδείκνυεν ὅτι οὐχὶ ἐξ εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης ἐκινεῖτο ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως κακοβούλου, μελετῶν νὰ ὑπαγάγῃ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Λατίνων τὸ ἱερώτατον τοῦ Ἁγίου Λεῖψανον, ἀναγκάζων τοὺς ὀρθοδόξους ἢ νὰ ἐγκαταλίπῃσι τὸν τε Ναὸν καὶ τὸ Ἅγιον Λεῖψανον

ἢ νὰ παρίστανται εὐλαβῶς τιμῶντες δόγμα-  
τα καὶ μυστήρια ἄγνια ἢ ὀρθόδοξος Ἐκκλη-  
σία οὐδόλως ἀποδέχεται. Ὅτι δὲ τοιαύτη ὑ-  
πῆρχεν ἡ τοῦ Πιζάνου πρόθεσις μαρτυροῦ-  
σιν ἢ τε ἐπιμονὴ αὐτοῦ καὶ ἡ τοῦ Λατίνου  
θεολόγου τῶν ὀνείρων ἐρμηνεία, ἔργον δια-  
βόλου τὴν κατ' ὄναρ ἐμφάνισιν τοῦ Ἁγίου ἀ-  
ποκαλῶν. Ὅτι δὲ οἱ ὀρθόδοξοι ἢ ὄφειλον νὰ  
ἐγκαταλίπωσι τὸν τε Ναὸν καὶ τὸ Ἅγιον Λεί-  
ψανον ἢ ἔδει τιμῶντες τὸν Ἅγιον νὰ παρί-  
στανται ἐν ταῖς λατινικαῖς τελεταῖς οὐδεμία  
ἀμφιβολία. Ὑποτεθείσθω τῷ ὄντι ὅτι τὸ δυ-  
τικὸν θυσιαστήριον ἐν τῇ τοῦ Ἁγίου Ἐκκλη-  
σία ἰδρῶετο. Τί τὸ ἀποθησόμενον; Πολυά-  
ριθμοι καὶ σιγαλαὶ λειτουργίαι ἐν νυκτὶ καὶ  
ἡμέρᾳ· πρωῖναι καὶ ἑσπεριναὶ ἀκολουθίαι·  
λόγοι κηρύττοντες τὸ Παπικὸν πρωτεῖον, τὸ  
καθατήριον, τὰς ἀφέσεις καὶ πάντα τὰ ἄλ-  
λα δόγματα ὅσα ἡ Ὄρθόδοξος Ἐκκλησία ἀ-  
ποστέρει καὶ ἀποκηρύττει. Οὐδὲ ἠδύνατό  
τις νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς Λατίνους τοιούτων  
διδασκαλιῶν κεκτημένους δικαίωμα καὶ ἔ-  
χοντας θυσιαστήριον ἐν τῷ Ναῷ. Ἐν ἄλλαις  
λέξεσιν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Σπυριδωνος  
ἐμελλε νὰ μεταβληθῇ εἰς διηρηκὲς διδασκα-  
λεῖον ἀντιστρατενομένων τῇ ὀρθοδοξίᾳ δογ-  
μάτων, οὐχὶ μικρὰν βλάβην τοῖς ὀρθοδόξοις  
δυνάμενον νὰ προσενήσῃ. Ἡ ἐπελθοῦσα ἄρα  
τιμωρία ἔχει τι τὸ ἀπᾶνδον πρὸς τὴν θείαν



δικαιοσύνην, ἢ παρίσταται ὡς τιμωρία κακοῦλου καὶ ἀμεταμελήτου ἀνθρώπου τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐν προσχήματι εὐλαβείας καταδιώκοντας; Κρινάτωσαν οἱ ἀναγνώσται.

Ἐπανιώντες νῦν εἰς ὃ ἐξέβημεν σημεῖον λέγομεν ὅτι ὁ χρόνος τῆς οἰκοδομῆς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Παντοκράτορος εἶναι ἀκριβῶς ὁ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς χαραχθείσης, οἷα πρότερον ὑπῆρχεν, ὑπὸ τοῦ ἀγιογράφου ἢ ζωγράφου Ἰωάννου Τζήλιου, ὅτι αἱ ἐπελθοῦσαι αἰχμαλωσίαι καὶ ἐρημώσεις, αἱ ἐκ τῆς ἱστορίας πιστούμεναι, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐγγράφων καὶ τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῆς, καὶ ὅτι μόνη ἡ ἀπαρχὴ ἀρξαμένη καὶ ἄχρι τοῦδε παρατεινομένη τῶν χριστιανῶν εὐλάβεια διασώζει τὸ τέμενος τοῦτο τῆς εὐσεβείας, τὸ γενεὰς ὅλας παρηγοροῦν καὶ εὐφραῖνον. Πολυάριθμοι τῶν ὄντι κατ' ἔτος τῆς νήσου κάτοικοι εἰς τὴν ἀκρότητα τοῦ ὄρους τούτου εὐλαβῶς εἰς προσκύνησιν ἀναβαίνουν, ἀναμνησκόμενοι τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβῶρ τοῦ Σωτῆρος μεταμόρφωσιν, καὶ θεώμενοι θεωρίαν, ἣν οὐδεὶς μὴ μετασχὼν δύναται νὰ περιγράψῃ. Νεανίσκοι καὶ παρθῆνοι ὧν διηνεκὲς ὄνειρον ὑπάρχει ὁ εὐτυχῆς γάμος, ἐν ἀγαλλιάσει προσκολλῶσιν ἐπὶ τοῦ εἰκονοστασίου τοῦ Παντοκράτορος μικρὸν νόμισμα, ἐναγωνίως ἀπεκδεχόμενοι ὡς ἀρι-

στον τοῦ ποθομένου οἰωνόν, τὴν ἐπὶ τῶν χρωματισμέων κίόνων προσκόλλησιν, ἀποχωροῦντες δὲ μετὰ λύπης ὁσάκις βλέπωσιν αὐτὸ καταπίπτουσι. Μητέρες φιλόστοργοι ἐν θυμηδίᾳ εἰς τὴν ἐξίαν ἐπαρακάμπτουσαι, εἰς τὰ ἀρτιγέννητα αὐτῶν θρέφῃ κομίζουσι φυλακτήρια, οὐχὶ λουδαϊκὰ ἀλλὰ χριστιανικὰ, περικλείοντα ἀργυροῦν σταυρὸν, τῆς σωτηρίας τὸ σύμβολον, καὶ ἐπὶ τεμαχίου χάρτου γεγραμμένα τὰ στοιχεῖα **ΙΣ ΧΣ ΝΙΚΑ**, εὐφραίνόμεναι ὅτι τοὺς προσφιλεῖς αὐτῶν γόρους διὰ τοιούτων συμβόλων πάσης νόσου καὶ βασκανίας ἀπαλλάττουσιν. Γέροντες μετὰ πρεσβυτικῆς ἀθθεντίας τὴν παράδοξον τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ ἱστορίαν διηγούνται, σεμνυνόμενοι ὅτι ταύτην παρὰ τῶν πατέρων παρέλαβον, καὶ, κατὰ καθήκον, πρὸς τοὺς φιληκόους παῖδας παραδιδόασιν. Ἱερεῖς διηγούνται τοῦ Πάτερ Ἀβραάμιου τὸ προσηρατικὸν χάρισμα, καὶ ἀπαξάπαρτες ἐν εὐφροσύνῃ κατέρχονται, φέροντες περὶ τὸν πρᾶξιλον ἢ τὸ στήθος ἢ τὸν βραχίονα ἐρυθρᾶς ταινίας (μέτρας), ἧς ὁ ἱερεὺς ἐπὶ ῥάβδου, ἀργυρᾶν ἐχοῦσης τὴν κεφαλίδα, πρότερον ἐπιθέμενος καὶ ἐπὶ τῆς ὕψεως τοῦ Παντοκράτορος ἐναποθέμενος, ὑπὲρ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τῶν εὐλαβῶν τούτων προσκυνητῶν ἐδεήθη. Ταῦτα παραδόσεις, θερμαίνουσαι τὴν καρδίαν,

ἀγιάζουσαι τὸ αἶσθημα, καὶ ἀνυψῶσαι τὴν  
διάνοιαν εἰς τὴν ἀθέατον μορφήν ἐκείνου, οὐ  
οὐδείς δύναται νὰ ἴδῃ τὸ πρόσωπον καὶ ζή-  
ση, ὡς ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς ἐκδιδάσκει, οὐδὲν  
κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὰς μωρὰς προλήψεις καὶ  
δυσειδαιμονίας λαῶν ἀμαθῶν καὶ βαρυά-  
ρων, ἃς ἡ Ἐκκλησία δικαίως ἀπέστερξε καὶ  
κανονικῶς καταδικάζει, ἐνοχος δὲ βαρυτά-  
των ποινῶν καθίσταται παρὰ τῷ Κυρίῳ ὁ  
ὀπιοδῆποτε εἰς τὴν καιάργησιν καὶ τὸν ἀφα-  
ρισμὸν τοιούτων Προσκυνημάτων καὶ παρα-  
δόσεων συντελῶν καὶ συμπράττων. Ἄλλ' ὥ-  
ρα νῦν νὰ ἐξετάσωμεν μὴ πρὸς τῇ παραδό-  
ξῳ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Ναοῦ ἱστορία καὶ ἑ-  
τερος λόγος, ἀρχαιότερος, τὰς κόμας τοῦ ὄ-  
ρους εἰς ὁμόθυμον οἰκοδομὴν κοινῶ προσκυ-  
νήματος παρώρμησε καὶ συνήγαγεν. Ὁ λόγος  
οὗτος, καθ' ἡμᾶς, ὑπάρχει καὶ εὔρηται ἐν αὐ-  
τῇ τῇ ἱστορίᾳ τῆς Κερκυραϊκῆς Ἐκκλησίας·  
εἶναι δὲ γεγονός, ὅπερ ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰ  
πλήθη τῶν χριστιανῶν εἰς τοὺς πρόποδας  
τοῦ ὄρους τοῦ Παντοκράτορος συνήγε, μεγά-  
λως τὸν κατ' ἐκείρον τὸν χρόνον Κερκυραῖον  
Ποιμένα παρηνώχλησε, καὶ οὐκ ὀλίγα παρέ-  
οχε πράγματα τῷ τε μεγάλῳ τῆς Ῥώμης  
Προέδρῳ καὶ τοῖς τοῦ Βυζαντίου Ἀυτοκρά-  
τορσιν, ἔχει δὲ ὡς ἔπεται.

Κατὰ τὸ ἔτος 595—604 τῆς πρεσβυγε-  
ροῦς Κερκυραϊκῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος ἦν

ὁ Ἀλκίσων, ἐπίσκοπος δὲ Ῥώμης Γρηγόριος ὁ Μέγας ἢ Διάλογος. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐσώζετο εἰσέτι ἡ πόλις τῆς Κερκύρας Κασσιώπη, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Εὐροίας Ἰωάννης, ἐγκαταλιπὼν ἐνεκα τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ, προσέφυγε μετὰ τοῦ οἰκείου κλήρου πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κερκύρας Ἀλκίσωνα, κομίζων καὶ τοῦ Ἁγίου Δονάτου τὸ ἱερὸν Λείψανον. Ἡ Εὐροία ἦν πόλις τῆς παλαιᾶς Ἠλείου, περιέχουσα καὶ χωρίον τι ὀνομαζόμενον Σωρεία (τὸ νῦν λεγόμενον Σοῦλι κατὰ τινάς) ὁ δὲ Ἅγιος Δονάτος ἐχορημάτισεν ἐπίσκοπος τῆς πόλεως ταύτης, ἀκμάσας κατὰ τοὺς χρόνους Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, κλεισθεὶς διὰ τοῦ χαρίσματος τῶν θαυμάτων καὶ μέγας ὑπὸ τοῦ μνησθέντος αὐτοκράτορος τιμηθεὶς. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἄγει τὴν ἐτήσιον αὐτοῦ ἑορτὴν τῇ 30 Ἀπριλίῳ. οἱ δὲ ἀνατεθειμένοι αὐτῷ δύο λαμβικοὶ στίχοι (α) κηρύττουσιν αὐτὸν ἔνδοξον κατὰ τὰ ἔργα. (β)

Ὁ Ἐπίσκοπος Εὐροίας προσφυγὼν πρὸς τὸν Κερκυραῖον Ποιμένα ἔτυχεν εὐαγγελικῆς καὶ φιλαδέλφου δεξιώσεως, καὶ ὡς πρόσοκα-

(α) Τὶς μὴ Δονάτον δοξάσει ἐν τοῖς λόγοις

Ἐνπερὶ τὰ ἔργα πανταχοῦ ἐδόξαται;

(β) Ὅρα. Μυστοῦξόδον Κερκυραϊκὰ, καὶ Μηραῖον 30 Ἀπριλίῳ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. κτλ.

ρον διαμονῆς χώραν ἔσχε παρ' αὐτοῦ τὴν  
Κασσιώπην. Ἄλλ' ὁ ξενισθεὶς ἀπὸ ξενιστο-  
μένου εἰς ἐχθρὸν μεταστὰς, ἐπεχείρησε νὰ  
ὕπεξάλλῃ τὴν πόλιν ἐκείνην, ρασιζόμενος  
τοῦ κανονικοῦ Ποιμένος τὰ ἀπαράγραπτα  
δικαιώματα. Ὁ Ἀλκίσων ἐπεκαλέσθη τοῦ  
Αὐτοκράτορος τὴν ἐξουσίαν, ὃ δὲ τότε δεσ-  
πότην Μαυρίκιος ἐνετείλατο τῷ Μητροπολί-  
τῃ Νικοπόλεως Ἀνδρέα, ἐξετάσαντι τὴν διέ-  
νεξιν, νὰ ἐξερέγκῃ τὴν κανονικὴν ἀπόφασιν.  
Ὁ Πρόεδρος τῆς Νικοπόλεως ἀπεφώνησε ἵνα  
ἡ Κασσιώπη, ὡς πρότερον, οὕτω καὶ τοῦ λοι-  
ποῦ, ὑπάγῃται τῷ Ἐπισκόπῳ Κερκύρας, τὴν  
δὲ ἀπόφασιν ἐπεβεβαίωσε καὶ ὁ τῆς ἀποστο-  
λικῆς καθέδρας Ἱεράρχης Γρηγόριος, συ-  
στήσας τῷ Ἀλκίσωνι νὰ ἐπιτρέψῃ κατὰ φι-  
λανθρωπίαν τῷ ἀγνώμονι ἀδελφῷ καὶ τῷ  
κλήρῳ αὐτοῦ τὴν ἐν Κασσιώπῃ διαμονὴν,  
ἐκχωρῶν καὶ Ἐκκλησίαν τινὰ πρὸς ἐναπό-  
θεσιν τοῦ ἱεροῦ Δειψάνου τοῦ Ἁγίου Δονά-  
του, ἄχρι τῆς ἐπαρόδου τῆς εἰρήνης, καὶ με-  
τὰ ἔγγραφον παραίτησιν πάσης τοῦ Ἰωάν-  
νου ἀξιώσεως. Ἄλλ' ὁ πρόσφυξ ἐπίσκοπος τὴν  
ἱερατικὴν μετροπάθειαν ἀπαθέμενος, καὶ  
τῶν ἀρχῶν τῆς δικαιοσύνης ἐπιλήσμων γε-  
νόμενος, οὐδόλως ἐπαύσατο τὸν κατονικὸν ἐ-  
πίσκοπον παρειοχλῶν, ἐκκολάψας δὲ παρὰ  
τοῦ Θεοστιγοῦς τυράννου Φωκᾶ εὐμενὲς  
Διάταγμα ἠκολούθει θρασέως τὰ ἄλλότρια

κατέχων, μέχρις οὗ ὁ Ἀλκίσων τοῦ Διαλόγου τὴν βοήθειαν ἐπικαλεσθεὶς τῶν κανονικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων οὐδόλως ἀπεστερήθη. Διότι ὁ Πάπας Γρηγόριος πληροφορήσας διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀποκρισαρίου τὸν Αὐτοκράτορα κατώρθωσε νὰ ἐκδοθῇ Διάταγμα, κελεῦον τὴν ἐπὶ τόπου ἀναψηλάφησιν τῆς δίκης, καὶ τὴν παραχρῆμα ἐκτέλεισιν τῆς ἀποφάσεως.

Τὸ κέλευσμα τοῦ Αὐτοκράτορος ἐξετελέσθη, ὁ Ἐπίσκοπος Εὐροίας κατεκρίθη ὡς ἀλλοτριῖαν ἐφιέμενος, ὁ δὲ Ἀλκίσων ἀνεκηρύχθη καὶ τῆς Κασσιώπης κανονικὸς ποιμενάρχης, ἀλλ' ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ἔδδει καὶ ἐν τούτῳ νὰ ὑπερτερήσῃ τῆς φιλονείκου τοῦ πρόσφυγος ἐπισκόπου προαιρέσεως. Διὰ τοῦτο ὁ διάδοχος τοῦ ἀποστόλου τῆς περιτομῆς οὐδόλως ὤνησεν ἵνα τὸν δεδικαιωμένον Κερκυραῖον ἐπίσκοπον εἰς τοῦτο προτρέψῃ, οὗτος δὲ παρέσχε τὴν ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Κασσιώπης τότε ἐνυπάρχουσαν Ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐν ἣ τὸ τοῦ Ἁγίου Δανάτου λειψάνον ἐναπετέθη. Τοιοῦτοτρόπως ἔληξεν ἡ ἐπὶ ἔτη διαρκέσασα διένεξις, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Εὐροίας καὶ ὁ κληρικός ὁ ὑπ' αὐτὸν ἔμειναν αὐτόθι ἀπεχδεχόμενοι τὸν καιρὸν ἵνα εἰς τὴν πατρίδα κατέλθωσιν.

Ἄλλ' ἐπανήλθεν ἄρα γε ὁ ἐπίσκοπος οὗτος

καὶ οἱ πὺν αὐτῷ εἰς τὴν Ἐβροίαν; Οὐδὲν πε-  
ρὶ τούτου γινώσκουμεν. Ὁ συγγραφεὺς τῶν  
Κερκυραϊκῶν ἀναφέρει ὅτι ἐκομίσθη ἐν ἔτει  
1125 εἰς Ἐρετία τὸ τοῦ Ἁγίου Δονάτου  
λείψανον, κατὰ τοὺς μὲν, μετερχθὲν ἐκ  
Κεφαλληνίας, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ Πέρας, καὶ  
τοῦτο οὐχὶ βέβαιον ἡγρεῖται. Ὁρθώτερον ἄ-  
ρα δύναται τις νὰ ὑπολάβῃ ὅτι ὁ Ἁγιος Δο-  
νάτος ἔμεινεν ἐν Κασσιώπῃ ἐπὶ ἑκατοντά-  
δας ἐνιαυτῶν τιμώμενος ὑπὸ τῶν χριστιανῶν  
τῆς Νήσου μὴ ἐχούσης ἄχρι τοῦ δεκάτου καὶ  
ἐπέκεινα αἰῶνος Ἁγία λείψανα, πλὴν τῶν τε-  
μαχίων, καὶ τούτων ἐλαχίστων, τοῦ Ἁγίου  
Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου. Διότι ὁ μὲν Ἁ-  
γιος Ἀρσένιος, ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Κερκύ-  
ρας ὁ εἰς Μητροπολίτην προαχθεὶς, κατὰ  
τὸν δέκατον αἰῶνα νομιζέται ἀκμάσας, τὸ δὲ  
λείψανον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ τῆς  
Ἁγίας Θεοδώρας ἐκομίσθησαν ἐν Κερκύρα  
μετὰ τὸ δούλιον τῆς νέας Ῥώμης ἡμαρ, ἦ-  
τοι, μετὰ τὸ ἔτος 1453, καὶ ταῦτα, κατὰ  
τὸν Κερκυραῖον ἱστορικὸν Μαρμοράν, οὐχὶ  
ἀμέσως ἀλλ' ἐν ἔτει 1456 ἐκ Παραμυθίας,  
ἐν ἧ ὁ πρεσβύτερος Γεώργιος Καλοχαιρέτης  
εἶχε κομίσῃ, ἐντὸς σάκκων πεπληρωμένων  
ἀχύρου ἐπὶ ὑποζυγίου ἐξασφαλίσας διὰ  
τοιούτου τεχνάσματος ἐκ τῆς μνῆρας τῶν  
ἀσεβῶν τοῦ ψευδοπροφήτου τῆς Μέκκας  
ὀπαδῶν. Πεποιθότως ἄρα δύναται τις νὰ

ἀποδεχθῆ ὅτι τὸ τοῦ Ἁγίου Δονάτου Λείψανον ἔμεινεν ἐπὶ πολὺν ἐν Κασσιώπῃ χρόνον, μεγάλως ὑλὸ τῶν Κερκυραίων τιμώμενον.

Τὴν πελοίθησιν ταύτην ἐνισχύει καὶ ἡ διένεξις προσέτι τοῦ Ἐπισκόπου Εὐροίας Ἰωάννου πρὸς τὸν ἐπικαθήμενον τοῦ Κερκυραϊκοῦ θρόνου Ἐπίσκοπον Ἀλκίσωνα. Τῷ ὄντι πῶς ἄλλως δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ἡ τόλμη τοῦ πρόσφυγος Ἐπισκόπου, ἀξιώσαντος νὰ σφετερισθῆ τὴν Κασσιώπην, τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ Διάταγμα τοῦ Αὐτοκράτορος Φωκᾶ, ἡ πεισματώδης περιφρόνησις τῆς ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολίτου Νικοπόλεως Ἀνδρέου, ὑλὸ τοῦ πάπα Γρηγορίου τοῦ Μάγνου ἐπιχευρωμένης; Τοῦτο μόνον δύναται νὰ ἐξηγήσῃ ἡ εὐλάβεια τῶν Κερκυραίων, καὶ ἰδίως τῶν κωμῶν τοῦ Ὄρους, οἱ τινες οὐδὲν ἔπεθύμουν νὰ στερηθῶσι τοῦ Ἱεροῦ Λείψανου, ὡς συνέβη βραδύτερον, ὅτε καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος Λείψανον ἐκρίθη ἵνα εἰς Ἑνετίαν μετενεχθῆ. Ἡ εὐλάβεια τῶν κατοίκων μόνη ἠδύνατο νὰ παροξύνῃ ἄχρις ἀδικίας τὸν ἐπίσκοπον ἐκεῖνον, νὰ ἐκκαλέσῃ τὴν δίκην εἰς τοὺς Αὐτοκράτορας καὶ τὸν Πάπαν, καὶ νὰ ἐκδιᾶσῃ τὸν Ἀλκίσωνα ἵνα καὶ μετὰ τοιοῦτον ἀγῶνα μὴ ἐκδιώξῃ τὸν σφετεριστὴν ἀλλ' ἐπιτρέψῃ, ὡς εἴρηται, τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου ἐναπόθεσιν τοῦ Ἱεροῦ



Δειψάνον, καὶ τὴν περαιτέρω διαμορίην αὐ-  
τοῦ τοῦ Ἐπισκόπου ἐν Κασσιώπῃ· καὶ τοῦτο  
τῇ προτροπῇ, ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν τῇ ἐπι-  
ταγῇ τοῦ Ἀρχιερέως τῆς Ῥώμης, ᾧ ἡ Ἐκ-  
κλησία τῆς Κερκύρας ἄχρι τῆς ἐποχῆς Λέ-  
οντος τοῦ Ἰσαύρου ὑπῆρχετο. Ἡ ἐναπόθεσις  
ἐπομένως τοῦ Δειψάνου τοῦ Ἀγίου Δουάτου  
ἐν Κασσιώπῃ, ἢ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκεῖσε χά-  
ριν εὐλαβείας καὶ ἀσπασμοῦ τῶν χριστιανῶν  
τῶν περίξ κωμῶν μετάβασις, καὶ ἡ μὴ ὑπαρ-  
ξίς ἑτέρων Ἀγίων Δειψάνων κατὰ τὸν και-  
ρὸν ἐκεῖνον, εἶναι νομιζομεν ὁ ἕτερος λόγος  
ὃς τις βραδύτερον ἤνωσε τὰς κόμας τοῦ Ὁ-  
ρους εἰς οἰκοδομὴν κοινῶν τεμένων, ἐν ὕψει  
περιόπτῳ, συμφωνοῦντι πρὸς τὴν εὐαγγελι-  
κὴν περὶ τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος  
διήγησιν, ἣν ἐκράτυνε καὶ ἡ κατὰ τὴν ἱστο-  
ρηθεῖσαν διήγησιν εὗρεσις τῆς εἰκότος. Ταῦ-  
τα ὡς ἡμετέραν εἰκασίαν καὶ πεποιθήσιν  
προβάλλοντες, νῦν μεταβαίνομεν καὶ εἰς τὴν  
διήγησιν περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κασσιώπης  
εὐχόμενοι ἵνα ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ Ἀρχιεπισκό-  
που Κερκύρας Εὐσταθίου ἢ κατ' αὐτὰς ἐκ-  
δοθεῖσα ἐπενέγκῃ τὴν διάσωσιν τῆς Ἐκκλη-  
σίας τοῦ Παντοκράτορος ἣν ἀπὸ πολλοῦ βέ-  
βηλος ἱεροσυλία ἐτόλμησε νὰ ἐρημώσῃ.



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

7

Τῶν κυριωτέρων παροχημάτων διόρθωσις.

Σελ.	3	Ὁθωμανοῖς	ἀνάγνωθι	Ὁθωροῖς
»	7	πορορίδες	»	πορορίδες
»	8	Ἐπιζεφυρίου»	»	ἐπιζεφυρίου
»	16	Κώστας	»	Κούστας
»	21	ἐρετοῖς	»	Ἐρετοῖς
»	22	Χαροαίτιαν	»	Χαροαίτην
»	»	δυσμᾶς	»	δυσμᾶς
»	24	ἐξδούμενοι	»	αἰδούμενοι
»	25	δυσχωρίας	»	δυσχωρίας
»	27	ἰεσείας	»	ἰεσείας
«	33	αὐτοῦ	»	αὐτοῦ
«	37	ἱστορία	»	ἱστορίε



ΑΚΑΔΗΜΙΑ



ΑΘΗΝΩΝ



ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ



007000029414



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ



ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ